нуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

47-дохи жэлээ гарана

Буряад үнэн

№ 289 (12991)
1969 оной декабриин 11, четверг
Сэн 2 мүнгэн

Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Брежнев, А. Н. Косыгин Сен Чер, Тен Дюн Тхэк гэгшэдтэй уулзаба

й ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, КПСС- Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Сове-лэгшэ А. Н. Косыгин Советскэ правительствын уряа-ай хэрэгээр Советскэ Союзда ерэһэн ТПК-гай ЦК-гай Комитедэй Президиумэй гэшүүн, Министрнүүдэй Каби-үүлэгшын орлогшо, Корейн Арадай-Демократическа Рес-Гадаадын хэрэгүүдэй министр Пак Сен Чер, ТПК-гай итическэ Комитедэй Президиумэй гэшүүндэ кандидат, Министрнүүдэй Кабинедэй Түрүүлэгшын орлогшо Тен гэгшэдтэй уулзаба.

алуун, нухэр ёһоной оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэл-Л. И. Брежнев, А. Н. Косыгин Советскэ Союзай, Ко-й-Демократическа Республикын хоорондохи харилсаа шадань хүгжөөхэ, совет болон корей арадуудай хоорон-үгэй хани барисаае бэхижүүлхэ асуудалнуудаар, мүн ын мүнөөнэй байдал, дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй ухала асуудалнуудаар Пак Сен Чер, Тен Дюн Тхэк гэг-ал бодолоо зүбшэлөө.

талаһаа КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев, инистрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо В. Н. Но-С-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй ми-. Громыко, КПСС-эй ЦК-гай таһагые даагша К. В. Ру-Р-һээ КНДР-тэ байдаг элшэн сайд Н. Г. Судариков, ИД-эй коллегиин гэшүүн В. И. Лихачев;

талаһаа—ТПК-гай ЦК-гай гэшүүн, КНДР-һээ СССР-элшэн сайд Рем Тхэ Дюн, ТПК-гай ЦК-гай Уласхоорон-ые даагшын орлогшо Тен Мен Ген, КНДР-эй МИД-эй Тен Ин Чер гэгшэд хөөрэлдөөндэ хабаадалсаа.

ай партийно-правительственна делегаци Москва ерэбэ

й ЦК-гай, Советскэ правительствын уряалаар ОАР-ай н түлөөлэгшэ, Арабай социалис союзай Гүйсэдхэхы тедэй гэшүүн Анвар Садат түрүүтэй Арабай Нэгэдэмэл н партийно-правительственна делегаци албанай хэрэ-ёһоор декабриин 9-дэ Москва ерэбэ. ОАР-ай Гадаадын министр Махмуд Риад, Сэрэгэй министр Мухаммед легациин бүридэлдэ ороно.

(ТАСС).

й хүсые металлургнууд эдэг болохонь

. (ТАСС-ай корр.). Ра-хникые хара метал-хэ асуудалаар бүхэ-н декабриин 9-дэ эн-оной металлургическа эргэжэлтэдһээ гадна, гын хэдэ хэдэн ин-конструкторска бюро-пно лабораторинуудай өөндэ хабаадалсана.

, Карагандинска, водуудай, «Азовсталь», аль», Кузнецкэ, Маг-бинадуудай, Москов-о-физическэ институ-сплавуудай институ-еталлургиин ба Радиационно техникын автоматизациин бүхэсоюзна научно-шэнжэлгын институдуудай, бусад хэдэ хэдэн предприятинууд болон институдуудай түлөөлэгшэд элидхэлнүүд, мэдээсэлнүүдые хэхэ байна.

Череповецкэ комбинадта радиоизотопно техникэ нэбтэрүүлһэн хүдэлмэринүүдтэй зүблөөндэ хабаадагшад танилсаха юм.

СССР-эй Хара металлургиин министерство, СССР-тэ Атомай хүсые хэрэглэхэ гүрэнэй комитет, И. П. Бардинай нэрэмжэтэ хара металлургиин түбэй институт энэ зүблөөе эмхидхэбэ.

эв хүдэлмэреэ эхилбэ

. (ТАСС). Хара ме-лаар Экономическа алалсалгын Соведэй комиссиин ээлжээтэ сный Октябрь» заво-айшан соо декабриин Болгарийн, Венгриин, льшын, Румыниин, Р-эй, мүн Югославиин делегацинууд заседаниин хүдэлмэридэ хабаадана.

Хара металлургиин талаар социалис оронуудай харилсаа холбоо байгуулха уласхоорондын эмхиин («Интерметалл») түлөөлэгшэд мүн лэ байлсаха юм.

СССР-эй хара металлургиин министр И. П. Казанец заседаниие хүтэлбэрилнэ.

скэ ойн һайндэртэ— м угтамжа

шостиин, барилгын, предприятинуудай кол-удэрнүүдтэ габша-алаа Ленинэй ойн үүлнэ.

ингээ түсэб болзорһоо гэһэн социалис уял-үргэһэн 113 мянган 6 мянганиинь де-Съезднүүдэй ордон онойнгоо баялигые зо-ы ажалаараа арьбад-измын материально-цэһэ һүури байгуул-гээр хабаададаг Мо-эришэдэй эрхим тү-сугларaa.

ай Московско город-түрүүлэгшэ Л. В. Пет-ээбэ. КПСС-эй ЦК-гай гэшүүд хүндэлэлэй эрьемэ альга ташал-ыдаа.

ЦК-гай Политбюрогой идат, партиин Мос-ой комитедэй нэгэдэ-В. В. Гришин суглаан лээ.

ингээ даабаринуудые үйлэдбэриин түсэбүүд е уялгануудаа дүүр-тэмсэлэй манлайда сугларһан бүхы хү-партиин Московско итедэй үмэнэһөө нү-үнэн зүрхэнһөө амар-

Московско предприятинуудай, барилгын эмхинүүдэй, транспортын болон коммунальна ажахын предприятинуудай түйлаһан амжалтанууд тушаа тогтожо нүхэр Гришин хэлээ. Новаторнууд болон үйлэдбэриин түрүүшүүл үйлэдбэриин түсэбүүдые дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын түлөө, Ленинэй алдарта ойн баярые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө тэмсэлэй манлайда саашадаашье ябаха байһандань этигэжэ байһанаа тэрэ лаблаба.

Лихачевой нэрэмжэтэ автомобиль бүтээдэг заводой токарь **И. И. Суворов**, Фрунзиин нэрэмжэтэ фабрикын бүд нэхэгшэ **М. С. Иванникова**, Владимир Ильичэй нэрэмжэтэ заводой гагнууршан **В. Д. Алексахин**, часай хоёрдохи заводой хүдэлмэришэн, РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат **А. М. Похмельнова**, табадахи хабсаралгын управлениин комплексно бригадын бригадир **В. Е. Копелов** болон бусад суглаан дээрэ үгэ хэлээ.

Суглаанда хабаадагшад Москвагай бүхы ажалшадта зорюулһан хандалга нэгэн дуугаар баталан абаа. 1970 оной апрелиин 11-дэ коммунис субботник бэлдэхэ ба үнгэргэхэ хэрэгтэ бүхы москвагайхидай эдэбхитэйгээр хабаадахыень, хаа хаанагүй бүтээсэ ехэтэйгээр энэ үдэр ажаллахыень тэдэнэр уряалаа.

Үбэлэй үедэ үнеэн бүриһөө—1250 килограмм һү!

Энэ уряа үргэнөөр дэмжэгдэнэ

Мүрысөөн улам эршэдэнэ

Үдэр хоногой үнгэрхэ бүри агуу багша В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй алдарта ой улам дүтэлжэ байна. Мүнөө хаа хаанагүй социалис мүрысөөн үдэрһөө үдэртэ бүри шангадажа, эршэ хүсэ нэмэнэ. Бүхэли коллектив, бригада, фермэнүүд, хүн бүхэн дээшэлүүлэгдэһэн уялганuудые абана.

Үхэр малай үбэлжэлгэдэ орохын урда тээ, октябрь һарада Сэлэнгын совхозой малшад байгша оной эрхэ байдалые харaада абажа, мүн өөһэдынгөө арга боломжые тооложо үзөөд, үбэлэй сагта, декабрь—май һарануудта үнеэн бүриһөө 800 килограмм һү һаахын түлөө мүрысэхэ гэжэ шиидээ һэн. Тиихэдэ түс ажахын Вершинскын үүлтэртэ малай фермынхид үбэлжэлгын табан һара соо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1300 килограмм һү һаахабди гэжэ бүри дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаа юм. Харин эндэхи эрхим түрүү һаалишад Надежда Талвашкина энэ үе соо үнеэн бүриһөө 2000 килограмм, Екатерина Цыремпилова—1600 килограмм һү һааха уялга абаһан байна.

Тэдэнэй үүсхэлтэ уряа аймагай колхоз, совхозуудай фермэнүүдтэ үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэжэ һайшаагдаһан, дэмжэгдэһэн байгаа. Үхэр малай байжа эдеэлхэ хаһада ноябрьһаа—май һара хүрэтэр үнеэн бүриһөө 1250 килограммһаа бага бэшэ һү һааха гэһэн Улаан-Үдын аймагай «Искра» колхозой, Яруунын совхозой һаалишад, малшадай үүсхэл уряа һаяшаг республикын газетэнүүдтэ толилогдожо, мүрысөөнэй эршые шэнэ хүсэтэйгөөр дэлгэрүүлбэ.

Эдэ үдэрнүүдтэ аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой Ноёхон нютагай үүлтэртэ фермын һаалишад, малшад энэ үүсхэл уряаень бүхы талаһаань зүбшэн хэлсэжэ, өөһэдынгөө арга боломжые хаража үзөөд, баһал ехэ һүнэй түлөө мүрысэхэ гэжэ шиидэбэ. Эндэхид үхэр малые байлгажа эдеэлүүлхэ хаһада үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1400 килограммһаа бага бэшэ һү һааха гэһэн дайшалхы зорилго урдаа табиба.

Түс фермынхидэй, мүн колхозой бүхы һаалишадай түйлаһан үрэ дүн дээрэһээ харахада эндэхидэй хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ, абаһан уялгаа дүүргэхэ байһандань гүйсэд этигэхээр.

Юуб гэхэдэ байгша ондо Ноёхон нютагта һая наашадаа үзэгдөөгүй ехэ ган гасуур, хүшэр хүндэ уларилтай жэл болоошье һаань, колхоз гүрэндэ һү худалдаха жэлэйнгээ түсэб дүшэн хоногоор урид, аймаг соогоо бултанһаа түрүүн дүүргээ. Жэлэй үнгэрһэн 11 һарын дүнгөөр колхоздо үнеэн бүриһөө 2470 килограмм һүн һаагдаа гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо үнеэн бүхэнһөө 213 килограммаар ехэ һүн абтаа гээшэ.

Энэмнай ажахын һаалишад, малшадай урдаа табиһан зорилгоёо бодотоор бэелүүлжэ шададаг, ямаршье бэрхэшээлые дабажа, эрхим үрэ дүн түйлажа шадаха байһаниие элитээр харуулна. Колхозой зарим түрүү һаалишад бүришье ехэ амжалта түйлаа. Жэшээлхэдэ, колхоздо гушаад жэлдэ һаалишанаар нэгэшье һаадгүй хүдэлһэн, ажалша бэрхэ малшан, Ленинэй ордендо хүртэһэн Хандацу Жадамбаевна Цацаева жэлэй үнгэрһэн 11 һарада үнеэн бүриһөө 3560 килограмм һү һаагаа. Нүгөөдэ түрүү һаалишан Лидия Дылыкова энэ үедэ 3360 килограмм һү һааһан байна.

— Үбэлэй үедэ, илангаяа үбһэ тэжээлэй хомор энэ жэлэй эрхэ байдалда үнеэн бүриһөө 1400 килограмм һү һааха гээшэ тиимэшье хүнгэн хэрэг бэшэ. Бии байһан үбһэ тэжээлэйнгээ килограмм бүхэниие тон наринаар хубаарилан, таарамжатай һайн рацион табижа, зүбөөр буйлуулжа, малай ашаг шэмые дээшэлүүлхээр эдеэлүүлхэ болонобди. Тиигээгүй һаа, һү ехээр һаахамнай бэрхэтэй,—гэжэ һаалишан Хандацу Цацаева хэлэнэ.

Байгша ондо түс фермэдэ үнеэдэй шэнэ типовой байра баригдажа, тэндэнь оньһон түхеэрэлгэнүүд тодхогдонхой. Мүнөө тэжээл буйлуулха, тэрэниие зөөхэ, байрын наг шабхэ сэбэрлэхэ хүдэлмэри оньһон машинын хүсөөр хэгдэнэ. Энэ жэлдэ силосэй бага тээрэһээнь һаамхай үнеэдтэ гол түлэб холимол тэжээл, талха тарaанай зүйл, гидролизно аргаар буйлуулһан, эһээһэн һолоомо, үбһэ, зелёнко һайса элюулэгдэнэ. Гадна иигээд декабрь, январь соо үнеэдынь тугаллаха юм.

Мүнөө фермынхид үнеэн бүриһөө үдэртөө дунда зэргээр 7 килограмм шахуу һү һаана.

Ц. БАЛДАНОВ.

Сэлэнгын аймаг.

Хүдөөгэй һургуулида—онсо анхарал

(Арадай гэгээрэлэй эдэбхитэдэй республиканска зүблөөнһөө)

Үсэгэлдэр Соведүүдэй байшангай конференц-зал соо арадай гэгээрэлэй эдэбхитэдэй республиканска зүблөөн болобо. Хүдөөгэй юрэнхы эрдэмэй һургуулиин ажал хүдэлмэри ба тэрэниие һайжаруулха хэмжээнүүд тухай Бур. АССР-эй гэгээрэлэй министр нүхэр **Дмитриев С. С.** элидхэл хэбэ. Эрхим һургуулинууд болон багшанар тухай тэдэнэй дүй дүршэл тухай үгэ соогоо тэрэ дэлгэрэнгыгээр хөөрэбэ. Тиихэдээ һургуули ба колхоз, совхозуудай хоорондохи холбоо барисаа саашадань улам бэхижүүлхэ, һургуулинуудта материальна эрхэ нүхэсэл гүйсэдөөр олгохо тухай хөөрэбэ, бусад шухала асуудалнуудые бүгэдын анхаралда табижа, саашадаа шиидхэхэ ээлжээтэ зорилгонууд тушаа онсо тогтобо.

Удаань нүхэд **Маханов М. Ф.**—ВЛКСМ-эй обкомой секретарь, **Бодонов О. Н.**—КПСС-эй Загарайн райкомой секретарь, **Нехуров Б. Б.**—Сэлэнгын аймОНО-е даагша, **Червинская Н. И.**—Мухар-Шэбэрэй дунда һургуулиин директор, **Хадаханэ О. Т.**—һургуулинуудай профсоюзуудай обкомой түрүүлэгшэ, **Баженов С. М.**—Буркоопсоюзай правлениин түрүүлэгшын орлогшо, **Номтоев Ц. Н.**—Социалис Ажалай Герой, Үльдэргын дунда һургуулиин директор болон бусад үгэ хэлэбэд.

Энэ зүблөөнэй һүүлээр багшанар городой эрхим һургуулинуудаар ябажа үзэхэ, мүн семинар үнгэргэгдэхэ байна.

Уулзалгын дүнгүүд һайшаагдаа

ПРАГА. (ТАСС). Москвада декабриин 3—4-дэ болоһон аха дүү социалис оронуудай партийна, гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалга тухай КПЧ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Г. Гусак КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумдэ мэдээсэбэ. ЧТК агентствын мэдээсэлһэнэй ёһоор, уулзалгын дүнгүүдые Президиумынь һайшаагаа, Чехословакиин делегациин ажал ябуулгые дэмжээ.

Аша үрэ ехэтэй харилсаа холбоон

ПРАГА ТАСС-ай корреспондент Р. Князев иигэжэ дамжуулба:

СССР Чехословаки хоёрой хоорондохи хани барисаан, харилсан туһалсалга, дайнай хойто жэлнүүдтэхи харилсаа холбоон тухай договорто гар табигдаһаар 26 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баяр ёһололой үдэшэ Пражска Национальна театр соо болоо. Чехословак-совет хани барисаанай һарын эсэстэ эмхидхэгдэһэн үдэшэдэ КПЧ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Г. Гусак, КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүд В. Биляк, И. Кемпный, П. Полотка, Л. Штроугал, Э. Эрбан, ЧССР-эй партийна болон гүрэнэй бусад хүтэлбэрилэгшэд, Чехословак-совет хани барисаанай холбооной эдэбхитэд байлсаа.

ЧССР-эй Федеральна суглаанай Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо, Арадай палатын түрүүлэгшэ С. Пенингерова үгэ хэлээ. Советскэ Союзтай баталһан договорой бээе даанги Чехословакиин түүхэдэ угаа ехэ удха шанартай байһые тэрэ тэмдэглэбэ.

ЧССР-тэ СССР-эй хэрэгүүдые саг зуура эрхилхэ этигэмжэтэ И. И. Удальцов харюугай үгэ хэлээ.

Һүүлээрнь Игорь Моисеевэй хүтэлбэри доро «Молодой балет» гэжэ гүрэнэй хореографическа концертнэ ансамблиин зүжэг наадан харуулагдаа.

Республикын колхоз, совхозуудта трактор, машинануудай ямараар заһабарилагдажа байһан тухай

1969 оной декабриин 1-нэй мэдээн

(Байгша оной IV кварталай түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	Тракторнууд	Плугууд	Сеялкэнүүд	Культиваторнууд
Хорин	77	15	15	83
Захааминай	71	38	140	—
Баргажанай	69	54	77	25
Түнхэнэй	66	105	68	62
Сэлэнгын	56	69	63	—
Бэшүүрэй	53	64	91	86
Кабанскын	52	5	35	—
Прибайкалиин	48	80	61	40
Загарайн	36	45	59	—
Мухар-Шэбэрэй	30	50	25	78
Зэдын	30	89	45	67
Улаан-Үдын	27	55	130	50
Яруунын	27	74	43	25
Хэжэнгын	13	—	—	—

Эндэ голилогдоһон мэдээн дээрэһээ харахада, республикын колхоз, совхозуудта трактор болон газар элдүүрилгын элдэб машина, техникые заһабарилга тон ехээр унжагайржа, горитойхон гээгдэлдэ ороһониинь эли болоно.

Байгша оноймнай дүрбэдэхи квартал мэнэ барагдахаяа байна. Харин тиин гэһээ энэ үе соо республика дотор хамта 1374 трактор заһабарилагдаха ёһотой аад, оройдоол 611 трактор бэлэн болгогдожо гараа гэхэ гү, али IV кварталай түсэб арай гэжэл 44 процент дүүргэгдээ.

Зарим аймагуудай ажахынууд бүришье бирагүй байдалда оронхой. Жэшээнь, Хэжэнгын аймагай совхозууд энэ үе соо 55 трактор заһабарилха түсэбтэй аад, мүнөө оройдоол 7 трактор бэлэн болгожо гаргаа нэрэтэй. Эндэхи ажахынууд тракторай плуг, сеялкэ, борной, культиватор гэхэ мэтэ техникэ. зэмсэгээ заһабарижа оройдсо эхилээшьегүй.

Тэрэшэлэн Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Улаан-Үдын, Зэдын, Загарайн, Яруунын аймагуудта трактор, машина заһабарилха хүдэлмэри баһал аали нобшоор ябуулагдана. Тэндэхи ажахынууд трактор заһабарилха IV кварталай түсэб миил 25—30 процент дүүргээ.

Орооһо таряан, үбһэ ногоон элбэгээр ургаад, эдэ ургамалнуудые хохом болотор хуряажа, машина техникэнь ажалтай, механизаторнуудынь һая болотор сүлөө тухагүй байгаа гэжэ урдынхидал шалтаха үндэһэн энэ жэлдэ үгы бшуу. Намарай паар ехээр хахалагдаад, тракторнууд болон плугуудынь сүлөөгүй байгаа аабы гэхэдэ, тэрэшье тиимэ бэшэ. Намарай паршье мүртэй хахалагдаагүй ха юм. Түсхайлбал, үнөөхи Хэжэнгын аймагай совхозууд 5700 га намарай паар хахалха аад, оройдоол 209 га хахалаа.

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, трактор, машинын заһабарилгын иимэ ехээр унжагайрһан, гээгдэлдэ ороһоной гол шалтагаан—ажалай эмхидхэлэй муу, энэ шухала хүдэлмэридэ хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдэй зүгһөө анхаралай ёһоор табигдаагүй дээрэһээл иимэ юумэн болоо.

Тракторнуудһай һая болотор адууһа малай үбһэ тэжээл зөөжэ, сүлөө тухагүй байгаа гэжэ зарим ажахынуудай главна инженернүүд шалтаха дуратай. Тэсэд намартаа, үбэлэй эхеэр урин дулаан байһаниие һамбаашалжа, тракторай плуг, сеялкэ, культиватор гэхэ мэтэ жэжэ зэр зэмсэгүүдые заһабарилха арга боломжо гүйсэд байгаа ха юм. Жэшээлхэдэ, Түнхэнэй, Бэшүүрэй, Баргажанай, Захааминай, Прибайкалиин аймагуудай ажахынууд намарай урин дулаанда плуг, сеялкэ, культиваторнуудаа гол түлэб заһабарижа, бэлэн болгоод, мүнөө олонхи механизаторнуудаа трактор заһабарилгада табяад, эршэмтэйгээр хүдэлжэ байна. Энээнэй ашаар Хорин аймагай совхозууд байгша оной дүрбэдэхи кварталда 44 трактор заһабарилха аад, мүнөө 34-ень заһажа гаргаа. Баргажанай, Түнхэнэй, Захааминай аймагууд трактор заһабарилха IV кварталай түсэб 66—71 процент дүүргээд байна.

Зорилго юуб гэхэдэ, энэ кварталай дүүрэтэр үлэһэн саг соо трактор, машина заһабарилгые эрид түргэдхэхэ, энэ шухала хүдэлмэридэ халуун анхарал хандуулха саг ерээ.

Хагданшье һаа—тэжээл

ТҮНХЭН. (Телефоноор абтаба). Саянай совхозой Охор-Шэбэрэй отделениин комсомолшуудай эдэбхи үүсхэлээр ниитын малда тэжээл бэлэдхэлгэ үргэлжэлһөөр. Хойморой Улбагай шадарай олон нуур намарга тойрожо ургаһан хагда, хулһа сабшажа, ёһотойл үбһэ хуряалгын үеынхи шэнги ажал бурьялна.

Гэлигэр хүхэ мүльһэн дээгүүр косилкаар сабшахада тахалагдаһан морид хүнгэхэнөөр урагшаа зүдхэжэ, ехэхэн талмайн хулһа хагдан доло сабшагдана. Залуушуул хүхюутэй шууяатайгаар хулһа, хагда тармажа, трактораар шэрэхэ шарга дээрэ һурилнэ.

Иигэжэ ноябрь һарын һүүлээр 100 центнер хагдан бэлэдхэгдэжэ, Охор-Шэбэрэй фермэ дээрэ асарагдаа. Энэ ажал дээрэ илангаяа залуу механизаторнууд В. Ошоров, М. Сымбелов шалгарна.

Л. ШАРГАКШАНОВ.

Худалдаа наймаанай түрүүшүүлэй суглаан

Суглаанай эхилхэһээ холо урид Ород драмын театр соо хүлгөөтэй байба. Гоёлойнгоо хубсаһа үмдэһэн, үбсүүндээ «Коммунис ажалай ударник» гэһэн значогтой хүнүүдэй харагдахань илангаяа олон. Энэншье гайхалгүй. Юуб гэхэдэ, энэ үдэр республикымнай нютаг бүхэнһөө худалдаа наймаанай зургаануудай коммунис ажалай ударнигууд сугларaa бшуу. Бэрхэ бэрхэ наймаалагшад, ниитын эдеэ хоолой тогоошод уулзажа, өөһэдынгөө дүй дүршэл тухай хөөрэлдэнэ, түсэбэйнгөө дүүргэлтэ тухай бэе бэеһээнь асуужа һонирхоно.

Гүрэнэй худалдаа наймаанай, потребкооперациин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой түрүүлэгшэ И. И. Пилипенко «В. И. Ленинэй түрэһөөр түүхэтэ 100 жэлэйнь ойтой дашарамдуулагдан абтаһан социалис уялгануудай хэр зэргэ дүүргэгдэжэ байһан тухай, мүн ажалшадые саашадань яажа һайнаар хангадаг болохо тухай» асуудалаар элидхэл хэһэн байна. Гадна коммунис ажалай ударнигууд өөһэдынгөө дүй дүршэл тухай хөөрэжэ үгөө. Һүүлээрнь эрхим бэрхэ наймаалагшадта, ниитын эдеэ хоолой тогоошодто Хүндэлэлэй грамотанууд барюулагдаһан байна. Эндэ сугларагшад һонирхолтой концерт хараа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Байкальска райпогой универмагые даагша Н. П. Перевозникова, Мухар-Шэбэрэй аймагай Хонхолын сельпогой эдеэ хоолой зүйл худалдадаг магазинай наймаалагша Е. Д. Лаптева, Яруунын аймагай раймагые даагша Н. А. Дармаева, Ново-Селенгинскын столовын хүдэлмэрилэгшэ Г. П. Губкина, Түнхэнэй аймагай «Рассвет» гэжэ магазиниие даагша. И. Д. Лобашин гэгшэд забһарлалгын үедэ.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

ТҮРҮҮШЫН ДҮН ЮУ ХАРУУЛБАБ?

(Справочно-мэдээсэлэй бүлэгэй хүдэлмэри тухай)

Партийно-политическэ мэдээсэл һайжаруулха тухай КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые, тэрэнэй үндэһөөр партиин обкомой абаһан тогтоолые бэелүүлхэ талаар КПСС-эй райком зохихо хүдэлмэри хэһэн, хэжэшье байна. Байгша оной сентябриин 20-до КПСС-эй райкомой пленум боложо, тэндэ энэ асуудал зүбшэн хэлсэгдэжэ, тодорхой хэмжээ ябуулганууд хараалагдаа һэн. Удаань колхоз, совхозуудай, эмхи зургаан, һургуули болон үйлэдбэриин предприятинуудай партийна организацинуудта партийно-политическэ хүдэлмэри һайжаруулха тушаа асуудалнууд мүн хэлсэгдэжэ, бодото хэмжээ ябуулганууд хараалагданхай.

Партийно-политическэ хүдэлмэриин удхые, шанарые, эмхидхэлые улам һайжаруулха зорилготойгоор партиин райкомой дэргэдэ 9 хүнһөө бүридэһэн справочно-мэдээсэлэй бүлэг байгуулагданхай. Тус бүлэгые партиин райкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша хүтэлбэрилдэг юм. Мүн имэ бүлэгүүд колхоз, совхозуудта баһаа эмхидхэгдэнхэй. Бидэ энэ статья соогоо справочно-мэдээсэлэй бүлэгэй хэдэг хүдэлмэри тушаа гол түлэб хөөрэжэ үгэхэ хүсэлэнтэйбди.

Бүлэгэй түрүүшын заседани дээрэ һара, квартал бүхэндэ юу хэхэ байһан тухай түсэб табигдаһан юм. Аймаг доторoo партийно-политическэ мэдээсэлэй ямараар ябуулагдадаг байһые мэдэхын тула нэн түрүүн ажахынуудта ошожо, энэ асуудалые байра дээрэнь һайнаар шалгаха хэрэгтэй болоо. Тиимэһээ бүлэгэй, райкомой ба бюрогой гэшүүд колхоз, совхозуудта, һургуули болон үйлэдбэриин предприятинуудта ошожо, энэ асуудалые байра дээрэнь шалгаһан байна. Гадна справочно-мэдээсэлэй бүлэгэй дэргэдэ аймагай карта-схемэ гоёор шэмэглэн зурагданхай. Тус карта дээрэ аймаг дотор бии байһан һууриин тосхонууд, тэндэ ажаһуудаг хүн зоной тоо, хаана лекторскэ бүлгэм биинб, ошохо харгынь хэды модо болохоб гэхэ мэтэ бүлта харуулагданхай. Аймагай бүхыдөө 31 һууриин тосхонуудта 28 мянга гаран хүн зон ажаһуудаг. Эдэ зоной дунда бүхыдөө 112 политинформаторнууд, 35 агитколлективүүд, 517 агитаторнууд, «Знание» бүлгэмэй 307 лекторнууд партийно-политическэ хүдэлмэри ябуулна.

Шалгалта юу харуулнаб гэхэдэ, партийно-политическэ хүдэлмэри хаа хаанагүй мүнөөнэй эрилтэдэ харюусамаар ябуулагданагүй гэжэ гэршэлээ. Энэ хүдэлмэри илангаяа «Авангард» совхоздо, «Знамя Ленина» колхоздо тон муугаар ябуулагдана. Жэшээнь, «Авангард» совхозые абаад харая. Энэ хүдэлмэри һайжаруулха тушаа асуудал ажахын партийна суглаан дээрэ зүбшэгдэһэн, хэмжээ ябуулганууд хараалагдаһан байбашье, тэдэнь бодото дээрээ мүртэйгөөр бэелүүлэгдэдэггүй байгаа. Хаана, хэзээ хэн лекци, элидхэл уншааб, хөөрэлдөө хэээб, зоной дундаһаа ямарнууд гомдол, дурадхалнууд орооб, тэдээгээрнь ямар хэмжээн абтааб гэхэ мэтэ бүридхэл партийна организацида хэгдэдэггүй байба. Үнгэржэ ерэхэдөө, партийна мэдээсэлэй түлөө харюусалгата хүн томилогдоогүй. Ханын газетэ, «Дайшалхы хуудаһанууд» үеөөнөөр гаргагдадаг, мүрысөөнэй дүнгүүд хүдэлмэришэдтэ дуулгагдадаггүй байшоо.

Шалгалтын һүүлээр КПСС-эй райкомой пленум болжо, «Аймаг дотор партийно-политическэ мэдээсэл һайжаруулха хэмжээ ябуулганууд ба тэрэнэй бодото байдал» гэһэн асуудал үргэнөөр зүбшэгдэһэн юм. Пленумэй тогтоолые бэелүүлэн, аймагай партийна организацинууд политическэ мэдээсэлые һайжаруулха талаар зарим тэды хүдэлмэри ябуулжа эхилээ. Жэшээнь, партиин райкомой бюрогой заседанинууд дээрэ энэ асуудал зүбшэгдэһэн байгаа.

Үйлэдбэриин болон соёл гэгээрэлэй асуудалнуудые үлэр бүри хүтэлбэрилгэдэ һайнаар бододжологдоһон политическэ мэдээсэл хадаа яаха аргагүй ехэ нүлөө үзүүлдэг гээшэ. Ушар нимэһээ справочно-мэдээсэлэй бүлэгэйхид уласхоорондын, орон доторхи байдалаар ТАСС-ай шухала материалнуудые, парти, правительствын шиидхэбэринүүдые, ЦСУ-гай мэдээсэлнүүдые, партийна организацинуудай хэһэн тоосоонуудые суглуулдаг, бүридхэдэг юм. Тиигээд эдэ материалнуудаар тусхай справканууды олон хэһэгээр бэлдээд, политинформаторнуудта үгэдэгбди. Имэ справканууд соо аймагай ажахынуудай, предприятинуудай хүдэлмэриин һара бүриин дүнгүүд харуулагдадаг, мүн һүүлэй үедэ дэлхэй дээрэ ба орон соо ямар шухала событинууд болооб, тиимэ асуудалнуудаар политинформаторнуудта лекци уншагдадаг. Һарадаа нэгэ дахин, среда бүхэндэ аймагай түбһөө һууриин тосхонуудта 56 политинформатор айлшалжа, эдэ асуудалнуудаар хөөрэлдөө үнгэргэдэг. Тэдэнэр хүн зоной урда гаража, гансал хөөрэлдөө хэлгээр уялгаяа дүүргэдэг бэшэ, харин ажалшадай зүгһөө ороһон гомдол, дурадхал, һанамжануудые бэшэжэ абаад, тэдэнээ партиин райкомой зэргэдэ эмхидхэгдэһэн справочно-мэдээсэлэй бүлэгтэ дуулгадаг юм. Эдэ гомдол, дурадхал, һанамжануудые бүридхэлдэ абаһанайнгаа удаа бүлэг хэмжээ абадаг, заримыень партиин райкомой бюрогой үзэмжэдэ табидаг байна.

Жэшээнь, политинформатор Г. Д. Павловай таряа тушаан абадаг Суулгын пунктда хөөрэлдөө хэхэдэнь, хилээмэ ходо таһалдуулна, заримдаа ерэдэггүй, гурба һара соо кино харуулагданагүй, медфельдшер үгы гэһэн гомдолнууд ороһон байгаа. Эдэ дутагдалнууд мүнөө усадхагдажа байна. Тиихэдэ «Знамя Ленина» колхозой Галтай тосхондо ажаһуугшад наймаанда дулаан хубсаһан, загаһан, зуруул гэхэ мэтэ гарадаггүй, автолавка колхозой түб һууриин Хушуун-Үзүүр хүрэтэр ерээд бусашадаг, клубнай хүйтэн, уһаар дулаасуулдаг түхеэрэлгэнь эбдэршоо, магазиндамнай номой таһаг байдаггүй, тиимэһээ политическэ һуралсалда ябагшад партиин түүхын дэбтэрые хаанаһаа худалдажа абахаб гэһэн гомдолнуудые оруулһан байна. Подлопатка тосхондо ажаһуугшад газетэ, журнал саг соогоо асарнагүй гэһэн гомдол оруулаа. Эдэ бүхы, бусадшье гомдолнуудаар партиин райком зохихо хэмжээ абхуулжа байна.

Мүнөө жэлдэ, хэнэйшье мэдэһээр, ган гасуур зун болжо, үбһэногоонной гараса хаа хаанагүй муу байгаа. Ушар тиимэһээ аймагай малшадые, бүхы ажалшадые мүнөө жэлэй үбэлжэлгэ һанааень ехэтэ зобоодог байха юм. Совет хүнүүд нэн түрүүн хамтын хэрэгэй түлөө һанаагаа зободог гээшэ. Политинформаторнуудай хөөрэлдөө хэхэдэнь, малай үбэлжэлгые хайшан табал, һайнаар үнгэргэхэб, Ильичэй 100 наһанай ойн хүндэлэлдэ абаһан уялгаяа яажа дүүргэхэб гэһэн асуудалаар олон һанамжа, дурадхалнууд ороһон байна. Ажалшадай эдэ дурадхалнуудаар аймагай «Ленинэй зам» газетын хуудаһанда «Һаналаа хубаалдалсыт: үбэлжэлгые хайшан гэжэ һайнаар үнгэргэхэб?» гэһэн гаршаг бии болоо. Энэ гаршаг доро Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан У. Калашникова, Хонхолын сельскэ Соведэй түрүүлэгшэ М. Митрофанов, «Коммунизм» колхозой һаалишан А. Михетлова, аймагай ахалагша ветеринарна врач Ф. Устинов, «Эрдэм» совхозой 3-дахи отделениин ахалагша хонишон С. Батуев болон бусад энэ жэлэй үбэлжэлгые хайшан гэжэ һайнаар малаа гарза хоролтодо оруулангүй үнгэргэхэб гэһэн өөһэдынгөө һанамжа дурадхалнуудые бэшээ, даалһан ажалдаа хайхарамжагүйгөөр хандадаг нүхэдөө шангаар шүүмжэлээ.

Партийна организацинуудай секретарьнарай, политинформаторнуудай, лекторнууд болон агитаторнуудай һара бүри семинар үнгэргэгдэнэ. Тэндэ лекци уншагдадаг, дүй туршлга халан абалсадаг. Ажалшадай дунда ниитэ-политическэ болон партийно-политическэ мэдээсэл хэхэ талаар «Одон» совхозой партком (секретариинь Цыбикдоржиев), «Искра» колхозой партком (секретариинь Рачинский) зарим тэды дүй дүршэлтэй болонхой. Жэшээнь, «Одон» совхоздо 20 гаран лекторнуудтай «Знание» бүлгэм, 65 агитатор болон политинформаторнуудые нэгэдүүлһэн 4 агитколлектив горитой хүдэлмэри ябуулна. Хүсөөтэ тосхондо партийно-политическэ хүдэлмэриие тэндэхи найман жэлэй һургуулиин багшанар, совхозой мэргэжэлтэд болон коммунистнууд эрхилдэг. Политическэ мэдээсэл эндэ урид хараалагдаһан түсэбөөр сагтаа үргэлжэ ябуулагдадаг гуримтай. Һургуулиин директор А. Гомбожапов, багшанар Н. Михайлова, П. Дмитриева, совхозой прораб, «Знание» бүлгэмэй эхин организациин түрүүлэгшэ Ц. Цыпылов, совхозой директор Д. Тушинов болон бусад политинформаторнуудые совхозой хүдэлмэришэд хүлеэжэ байдаг болонхой. Совхозой парткомой дэргэдэ справочно-мэдээсэлэй бүлэг байгуулагданхай. Тус бүлгэмые партийна комитедэй секретарь П. Цыбикдоржиев хүтэлбэрилнэ. Хүн зоной дунда үнгэргэгдэдэг лекци болон хөөрэлдөөнүүдэй тематикань олон янзын. Гансахан В. И. Ленинэй ажабайдал ба ажал ябуулгаар һүүлэй хоёр һарын туршада 30 гаран лекци уншагдаа. Асуудал, харюугай үдэшэ, ажалай түрүүшүүлтэй, үнинэй комсомолшуудтай уулзалганууд соёлой байшанда байд гээд лэ үнгэргэгдэдэг. Жэшээнь, 30-аад онуудай комсомолшууд Ч. Бадмаев, Д. Жапов, Б. Норбоев, Ж. Цыренов, Е. Ринчиндоржиев болон бусад совхозойнгоо комсомол, залуушуулай урда үгэ хэлэхэдээ, Хүсөөтэдэ хамтын ажал байгуулгада комсомолшууд ямар үүргэ дүүргээ һэм гэжэ хөөрэжэ үгөө. «Ильичтэ билэ элидхэнэбди» гэһэн гаршагтай ханын газетэ һара бүри гаража байдаг. «Ленинскэ ажалай вахтын түрүүшүүл» гэһэн стенд гоё һайханаар шэмэглэгдэнхэй.

Партийно-политическэ мэдээсэл һайжаруулгада радио ба телевидениин үүргэнь ехэ. Тиимэһээ нютагай радио-дамжуулгын хүдэлмэри һайжаруулгада партиин райком, тэрэнэй пропаганда ба агитациин таһаг гол анхаралаа хандуулдаг. Аймаг доторнай 6888 үрхэтэ айл ажаһуудаг. Тэдэндэ 3490 радиоточконууд, 2257 радиоприемнигууд, 2382 телевизорнууд бии. Имэ болохолоороо аймаг дотор 759 үрхэтэ айлнуудта радиошье, телевизоршье үгы болоно. Дээдэ-Һутай, Нарһата тосхонуудта радиоточконууд оруулагдаадүй. Эдэнэр ойрын сагта радиотой болохо. Нютагай радио-дамжуулгые аймагаймнай олонхи ажаһуугшад шагнадаг. Ажахынуудай, аймагай эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд нютагай радиогоор үгэ хэлэхэ, хүтэлбэрилдэг коллекти... тухай хөөрэжэ үгэ... Имэ дамжуулгануудые... тэ һонирхон шагнадаг. ... магай эд хэрэглэлшэд... правлениин түрүүлэгш... аймаг дотор худалд... хэр зэргээр ябажа ... хөөрэжэ үгэһэн байна... ганский» колхозой тү... нев колхозойнгоо ... шаа, аймагай арадай ... митедэй түрүүлэгшэ И. ... болон бусад радиогоор ...

Партиин райкомой д... лагдаһан справочно-мэ... гэй хүдэлмэриин зарим ... иимэ. Партийно-полити... сэлые нэгэ газарһаа ... үрэ ехэтэй гээд энэ ... нэ. Хүдөөгэй политинф... ажал фабрика, завод... ходоо онсо өөрын илга... литинформаторнуудай ... шэлнэ. Хүдөө нютагта ... тор һургуулиин һураг... үндэр наһатай болож... рагшад хүрэтэр олон ... тэй, эрдэмтэй хүнүүдэй ... лэдэг гээшэ. Тиимэһ... асуудалнуудта харюус... логдоно. Эндэ хүдөөгэй ... матор өөрынгөө эрдэм ... үргэлжэ дээшэлүүлхэ, ... дые, баримта жэшээнүү... журнал, номһоо шэ... радио шагнаха, теле... хэрэгтэй болоно. Ушар ... литинформатор ямар ... лаар мэргэжээ һаань, ... гэһэн хөөрэлдөөн бүри ... зоной дура буляама ба... һанагдана.

Ц. ЗАМ...
КПСС-эй Мухо... райкомой про... агитациин таһаг...

Б. ЖА...
аймагай «Ленинэй зам»... редактор...

Бэшүүрэй аймагай Елаанай найман жэлэй һургуулиин директор Петр Петрович Архипенко хүн зоной дунда хүндэтэй болонхой. Хори гаран жэлэй туршада үхибүүдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ хүсэл зоригоо хандуулна. Сүлөөтэй сагтаа пропагандистын хүдэлмэриээ хабаадалсадаг. П. П. Архипенко аймагай эрхим пропагандистнарай нэгэн гэжэ тоологдодо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: П. П. Архипенко ээлжээтэ хэшээлдээ бэлдэжэ байна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮ...

НҮХЭДЭИНГӨӨ ДУНДА ХҮНДЭТЭ...

Григорий Павлович Сосновский хамагһаа урид ажалдаа ерэдэг юм. Тэрэ яаралгүйхэнөөр хубсаһаяа һэлгэжэ үмдөөд, өөрынгөө станогто дүтэлэн, дуугай зогсодог. Энэ үедэ Григорий Павлович хурдан хүлэгтэ мордохоор зэһэһэн талын адуушаниие намда һануулаад орхидог.

Талын адуушан моринойнгоо хурдан, түргөөр гүйхын тула һайса эдеэлүүлдэг, дэлһыень һамнажа гоёодог. Тэрэ мэтээшэлэн Григорий Павлович станогойнгоо шорой тооһыень сэбэрлэжэ, һуладаһан шүрэб, гайхануудыень шангадхан, халаандаа бэлэдхэл хэнэ. Тиин түсэб, даабаряа холо үлүүлэн дүүргэжэ, амжалта туйлана. Тэрэнэй бүтээһэн детальнууд гоё һайхан шэнжэтэй, һайн шанартай байдаг. Григорий Павлович Сосновский эгээл харюусалгатай, орёо нарин детальнуудые шадамар бэрхээр бүтээдэг юм.

Электровозой орёо нарин деталь тошиилдохо гэһэн даабари манай заһабарилгын-механическа цехтэ нэгэтэ үгтэбэ. 600 миллиметр түмэр тошиилдожо, электровоздо хэрэгтэй деталь бүтээхэнь тиимэшье бэлэн бэшэ байгаа. Эгээл тиимэһээ бусад токарьнууд энэ деталь бүтээхэеэ гол таһа арсаба.

«Теэд энэ деталь бүтээхэ ёһотой. Тэрэгүй һаа, хүсэтэ электровоз хэмһээ удаан заһабарилагдаха бшуу» гэһэн бодолдо эзэлэгдэһэн Григорий Павлович шэнэ деталь бүтээхэ гэжэ шиидэбэ.

Имэ ута түмэр урдань ямаршье токарна... рэ тошиилдуулаагүй юм. Тиимэһээ һайн ... деталь бүтээхэнь бэрхэтэй байба. Түмэр ... һэхэ гэхэдэнь, оройшье бүтэбэгүй. Григори... бодолдо эзэлэгдэшэбэ.

Тэрэ гушан табан жэлэй хугасаа соо ... ногой дэргэдэ зогсожо, элдэб зүйлэй детал... тээгээ. Хэды дахин имэрхүү байдалда ор... абаһан даабаряа дүүргэжэл һаладаг байга... Григорий Павлович урдаа табиһан даабаря... дүүргэхэб гэжэ бэелээ найданхай байба. Ти... ногойнгоо шадал тухайлан, «шэнэ алмаз ... һээд туршаа һаа, яаха гээшэб» гэжэ дотор... ехэ яаралтайгаар ажаллажа эхилбэ. Үшөө ... талингаа чертёжтой һайса танилсаа. Удаа... нэхэн деталь бүтээгдэжэ, наранай туяагай ... ло татан байба.

Мүнөө тэрэ таби наһа хүрөө. Гэбэшье эд... тэйгээр ажаллажа, залуушуулда ажалай ү... харуулна. Коммунис ажалай ударнигай хү... зэргэдэ хүртэһэн энэ түрүү хүдэлмэришэн ... рэһөөр 100 жэлэй һайндэрые ажалай ехэ ... гаар угтаха зорилго урдаа табинхай.

Д. ДА...
ЛВРЗ-гэй хүдэл...

ХҮСЭЛТЭЙШЬЕ, АРГА БОЛОМЖОТОЙШЬЕ

Энэ завод ерэхэ бүридөө ямар нэгэ шэнэ юумэ, һайн хубилалта заатагүй обёоорхот. Техническэ дэбжэлтэ туйлаха, ажаллахада таатай эрхэ байдал хүдэлмэришэдтэ олгохо талаар коллективэй саг үргэлжэ оролдожо байһаниинь элитээр харагдаха юм. Хүдэлмэришэн бүхэндэ хубаахада, ажалай бүтээсын 112,1 процентдэ хүртэгдэһэниинь энээниие элеэр гэршэлнэ гэхээр.

Коллектив гүрэнэй түсэб, абаһан социалис уялгануудаа һара бүхэндэ амжалтатайгаар дүүргэнэ. В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойн баярай шанда хүртэхын түлөө мүрысөөн Сэлэн-Дүүмын заһабариин-механическа заводой цех, бригада бүхэндэ дэлгэрэнхэй. Хүдэлмэришэд абаһан социалис уялгануудаа бодото дээрэнь бэелүүлхэ гэжэ шармайн оролдоно, арга боломжоёо элирүүлэн хэрэглэнэ. Жэлэй эхинһээ хойшо завод түсэбһөө гадуур 127 мянган түхэригэй продукци бүтээн гаргаа. Продукци худалдаха арба нэгэ һарын даабариие мүн лэ үлүүлэн дүүргээ.

Гээгдэжэ ябаһан нэгэшье хүдэлмэришэн байха ёһогүй гэһэн уряатайгаар ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөн эмхидхэгдэнхэй. Үнэхөөрөө эндэ даабаряа дүүргэдэггүй нэгэшье хүдэлмэришэн үгы юм. Олон хүдэлмэришэд табан жэлэй дүрбэн жэлэй даабариие дүүргээд, ерэхэ оной түсэбөөр ажаллажа байна. Коллективэй дунда хүндэтэй, тэдэнэй омогорхол болоһон түрүүшүүл эндэ олон. Заводой гушаад хүдэлмэришэд табан жэлэйнгээ даабариие болзорһоонь холо урид дүүргэһэн байна.

Токарь Иван Васильевич Коротков, электро-газгүүршэн Игорь Григорьевич Сомов, слесарьнууд Цыбикжап Банзаракцаевич Гадняжапов, Владимир Лаврентьевич Шишмарёв, шэрдэгшэ Надежда Гомбоевна Будаева болон бусад табан жэлэй замай залуушан гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэеэ бодото ажал хэрэгээрээ харюулжа ябана.

Заводой хашаа соо ороходо, хирпиисээр баригдаһан үндэр темо байшан холоһоо элеэр харагдадаг. Эндэ вагон хэдэг цех һууринжанхай. Шэнэ шэрээр ялалзаһан вагонууд цехэй газаагуур жэрылдэн табяатай. Бэлэн болгогдоһон вагон-гэрнүүд Эхэ оронойн зүг бүхэн тээшэ эльгээгдэдэг болоо. Энэ заводто бүтээгдэдэг вагон-гэрнүүдые абаха захил барилгашад, загаһашад, малшадһаа, ондоошье һалбариин хүдэлмэришэдһээ абтадаг. Тиимэһээ жэл ерэхэ бүри түсэб дээшэлүүлэгдэжэ, бүри олон вагонууд бүтээгдэдэг болоо. Энэ жэлэй түсэбөөр 600 вагон-гэр хэгдэхэ юм. Цехэй коллектив арга боломжоёо хаража үзөөд, даабариһаа гадуур үшөө 25 вагон бүтээхэ уялга абанхай.

Тэдэнэр хэлэһэн үгэдөө хүрэмөөр ажаллана. Арба һарын даабариһаа гадуур 20 вагон бүтээгдээд, захил хэгшэдтээ эльгээгдэжэ байна. Эбтэй эетэй энэ коллектив олон бэрхэшээл дабан гаража байһаар. Урдань модо хюрөөдэгшэд амяарад байжа, гээгдэжэ ябагша һэн. Хахад жэлэй саада тээ тэдэнэр вагон бүтээгшэдэй эбтэй коллективтэ оролсожо, ажал хэрэгээ зүбөөр эмхидхэдэг болоо. Мүнөө модо хюрөөдэлтын участок гээгдэлһээ гараад, түрүүшүүлэй тоодо оролсоһон байна. Участогай хүдэлмэришэд октябрь соо хоёр һарын даабари дүүргээ.

Вагон бүтээгшэд түрүү һууряа бүхөөр барижа ябаһаар. 3-дахи кварталай үрэ дүнгөөр абаһан Улаан тугаа алдахагүй, социалис уялгануудаа бодото дээрэнь дүүргэхэ гэһэн һанал эрмэлзэлтэйгээр хүн бүхэн ажаллана. Ажалай ленинскэ вахтын эдэ ударнуудта тэдэнэр ехэ бүтээсэ туйлажа, завод соогоо суурхана. Цехэй хори гаран түрүүшүүлдэ коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэ олгогдонхой. Слесарь-хабсаргагша И. М. Волосатов, комсомолой гэшүүд, залуу хүдэлмэришэд Ваня Дугаров, Вася Демухамедов болон бусад ахамад нүхэдһөө жэшээ абан, габшагай ёһоор ажалладаг болоо. Ваня Дугаров модошо дарханай мэргэжэл һайнаар шудалаад, түмэршэ дарханай оньһондо һуража байна. Эрхим һайнаар ажаллаһанай, бусадта жэшээ харуулжа ябаһанайнгаа түлөө В. И. Ленинэй дурасхаалта газарнуудаар айшалха путёвкоор шагнагдаа.

Ойн баярай шандуудта хүртэхын түлөө мүрысэжэ байгаа вагон бүтээгшэд модо, шэрэ, ондоошье материал гамтайгаар хэрэглэнэ. Элдэб материал арьбалжа хэрэглэһэнэй ашаар жэлэй эхинһээ хойшо 23 мянган түхэриг мүнгэ алмаһан юм. Энэ мүнгэ зөөреэр хоёр байратай гэр барижа, хүдэлмэришэдтөө бэлэглэхэ гэжэ шиидэбэд. Эгээл эрхим түрүүшүүл шэнэ гэртэ нүүн орохо юм.

Энэ жэлдэ бэелүүлхээр хараалһан зорилгонь ехэ юм. Вагон бүтээгшэд продукци үйлэдбэрилэн гаргаха байгша оной даабариие декабриин 25-да дүүргэхэ, продукци худалдалгые нёдондо жэлэйхитэй сасуулхада 1,5 процентээр, ажалай бүтээсые 5 процентээр дээшэлүүлхэ уялга абаһан юм. Мүн продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулха, шанарыень һайжаруулха талаар тодорхой зорилго хараалагдаа. Түрүү һуури эзэлжэ ябаһан коллектив уялгаяа бодотоор бэелүүлнэ. Цехэй уралан нарижуулагшад үнэтэ олон дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлжэ, 8 мянган түхэригэй алмалта хээ. Мастер Е. Г. Грехов, цехэй начальник Б. В. Наймушин уралан нарижуулгын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг, тэдэндэ бодото туһаламжа үзүүлдэг юм.

Заводой бусад цехүүд түсэбөө, абаһан уялгаяа бодотоор бэелүүлнэ. Үнгэрһэн гурбан кварталай үрэ дүн бүхы дээрэ һайн. Тиинхэтэй хамта коллективэй шиидхэхэ ёһотой орёо асуудалнууд яһала бии. Тэдэнэй нэгэн юуб гэхэдэ, ажалаа эмхидхэхэ асуудал мүн. Ажалые эрдэм ухаанай үндэһөөр эмхидхэхэ түсэбэй зохёогдобошье, тэрэнь ёһотой һайнаар бэелүүлэгдэнэгүй. Энээндэ заводой коллектив зэмэтэй бэшэ юм. Элдэб материал, детальнууд саг соогоо ондоо тээһээ абтанагүй, тиимэһээ ажалай эмхидхэлые һайжаруулха, түсэбөөр хараалагдаһан хэмжээ бэелүүлхэ хэрэгтэ заримдаа горитой һаад ушаруулагдана.

Коллектив энэ, мүн ондоо зарим дутагдалаа усадхаха, абаһан уялгаяа заатагүй дүүргэхэ гэжэ үнэн зүрхэнһөө оролдожо байна.

Н. БАДМАЕВ.

Троицкосавскда (Хяагта) Сибириин социал-демокрадуудай конференциин нээгдэһэнһээ хойшо 60 жэлэй ой 1970 оной сентябриин 2-ой үдэр гүйсэхэ юм. Хяагтада научно-теоретическэ конференци үнгэргэжэ, энэ ойе тэмдэглэхээр хараалагдана.

ОШОНЬОО ДҮЛЭН БАДАР...

Сибириин хотонуудһаа ниитэ эмхи зургаануудай, партийна организацинуудай түлөөлэгшэд хабаадаха. Тус конференциин болоһон гэр соо музей нээгдэхэ юм. «Сибириин социал-демократ нүхэдтэ» гэһэн хандалга Сибирьтэ 1910 оной июль — август һара соо нилээд тараһан байгаа. Тэрэ хандалга соонь «пролетариат олониитын дунда залуу шэнэ хүсэн нэмэжэ байна, партияа тойроод нэгэдэхыень бүхы социал демокрадуудые РСДРП-гэй ЦК уряална» — гээд хэлэгдэнэ. «Билэ, Сибириин социал-демокрадууд, энэ уряаданьхарюу болгон, үргэн партийна организаци эмхидхэхын түлөө оролдохо ёһотойбди. Ошонһоо пролетарска тулалдаанай дүлэ бадаруулхаар хүдэлэе, нүхэд!» — гэжэ социал-демокрадууд харюусаһан байгаа.

Конференци зарлаха тухай Эрхүүгэй социал-демокрадууд үүсхэл гаргаһан байна. Хяагтада конференци татаха гээшэнь удхатай байба. Юундэб гэхэдэ, бүхы Сибириин конференци багахан Троицкосавскда болохо гэжэ хэн һанаха гээшэб.

Тэрэ үедэ Троицкосавскда социал-демокрадуудай бүлгэмые Черных толгойлдог һэн. Эрхүү, Шэтэ, Сретенск, Благовещенск, Красноярск, Ачинск, Бийск, Омск хотонуудһаа 13 түлөөлэгшэд хабаадаа һэн.

Партийна, политическэ хүдэлмэри залан ябуулха, Сибириин социал-демокрадуудай союз һэргэхэ тухай хөөрэлдөө хэхэ зорилготойгоор Баруун Сибириин партийна организацинуудһаа түлөөлэгшэ эльгээгдэһэн байна. РСДРП-гэй областьнуудай хоорондохи организаци эмхидхэхэ асуудалда конференци һаналаа горитойгоор хандуулба.

К. Н. Самойлов, Громов, Ф. Н. Мухин, М. Н. Скрыпник, Н. А. Черных ба бусад большевигүүдэй үүсхэлээр Сибириин союз эмхидхэгдээд, политическэ сүлэгдэгшэдтэй холбоо байгуулха, большевигүүдһээ, арад зонһоо сугларһан зөөри эрхилхэ, союзай дүрим зохёохо, финансова комиссинууд байгуулагдаһан юм.

Нюуса типографи бии болгохо тухай, арад зоной дунда хараалагдаһан хүдэлмэри зохидоор ябуулхаар бүхы хүсэеэ элсүүлхэ, ниитэ сибирскэ г... хэхэ асуудалнууд ту... ренцидэ хабаадагша... хэлсэбэ.

Конференци газеты... хаар түлөөлэгшэ ... ЦК-е гүйжа хандаба. ... ЦК-һаа мэдэлтэй обл... хоорондохи партийна ... эмхидхэхэ хэрэгтэ эн... ци үндэһэ һуури бэлд... байгаа.

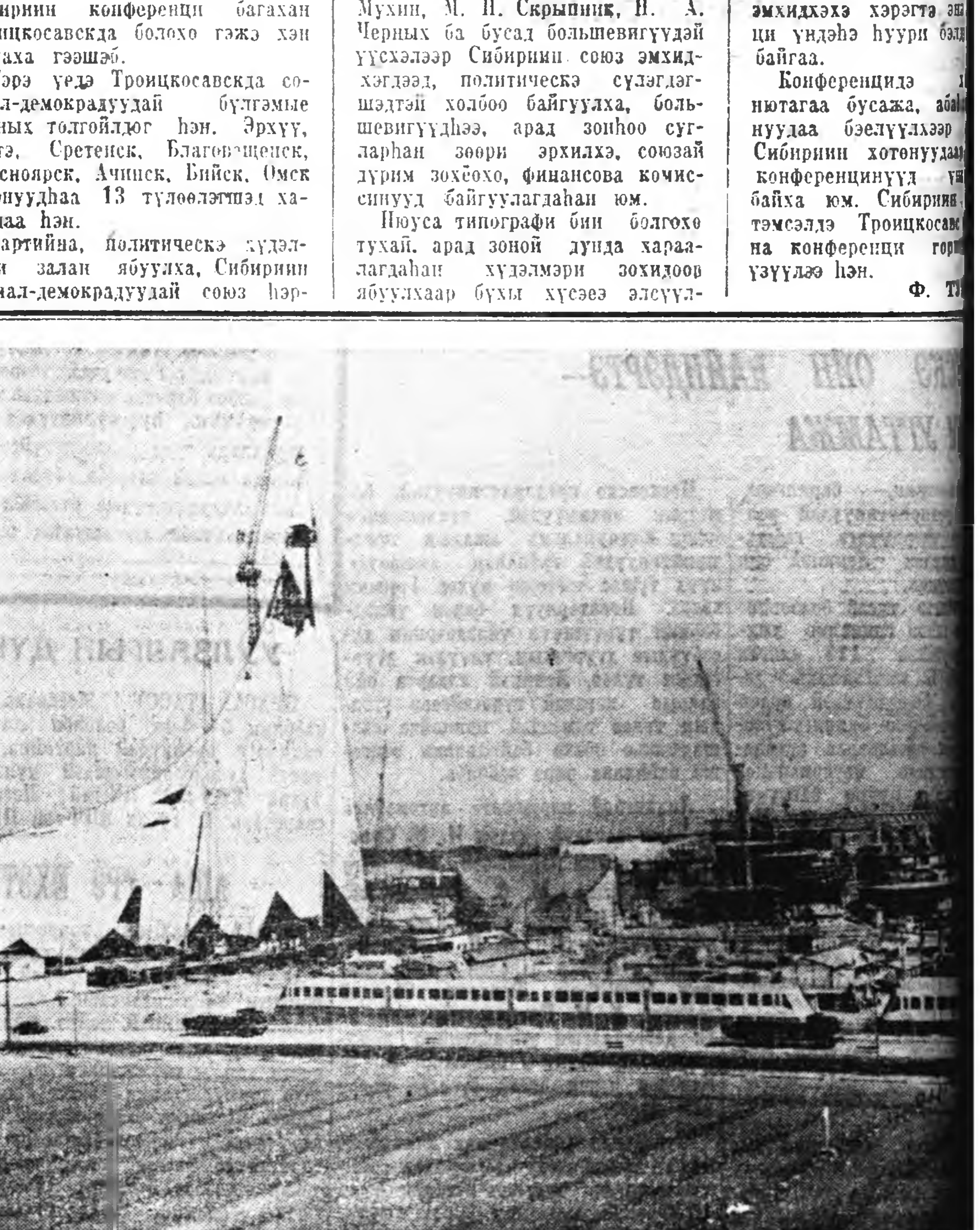
Конференцидэ ... нютагаа бусажа, абаһ... нуудаа бэелүүлхээр ... Сибириин хотонууда... конференцинүүд үн... байха юм. Сибириин ... тэмсэлдэ Троицкосав... на конференци гор... үзүүлээ һэн.

Ф. Т...

Японой Осака хотодохи «Экспо-70» гэжэ Бүхэдэлхэйн выставкэ дээрэ харуулагдаха советскэ павильоной барилга дүүрэжэ байнхай. Азиин түбидэ эгээн түрүүшынхеэ нээгдэхэ Бүхэдэлхэйн выставкэдэ уран гоёор, шадамар бэрхээр бүтээгдэһэн энэ барилгань балта, хадууртай дэлгээгдэһэн туг шэнгеэр харагдаха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: баруун гарһаа—Осакадахи «Экспо-70» выставкын барилга, зүүн гарһаа—советскэ павильон.

ЯПС—АПН-эй фото.

ИМПЕРИАЛИЗМ ТУХАЙ ЛЕНИНЭЙ БЭШЭҺЭН ЗОХЁОЛ

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн ойртожо байһанай дашарамда, тэрэнэй теоретическэ баялигуудые шэнжэлхэ хүсэлтэйшүүл бүхы дэлхэй дээрэ улам олошорно. «Империализм хадаа капитализмын дээдэ шата мүн» гэһэн ном Ленинэй зохёолнуудай дунда онсо һуури эээлдэг. Империализм тушаа эгээл шухала, шиидхэгдэхэ ёһотой асуудалнууд тэрэ ном соо теоретическэ талаараа шэнжэлэн харуулагданхай. Дурсагдаһан номой яажа бэлдэгдэһэн, хэблэгдэһэн тухай зарим баримтанууд энэ статья дотор хэлэгдэхэнь.

...изм хадаа капитализ... ...ата мүн» гэһэн Ленинэй ...мандажа байгаа марк... ...ита элитэ ехэ һуури ...ашадай революционно ...эглэхын тула империа... ...омическа, политическэ ...ина ёһоор тодорхойлон ...хала байһан юм. В. И. ...ө үеын капитализмын ...ули ёһонуудые элирүү... ...з зуураа империалис ...питализмын хүгжэлтэнь ...эгээл һүүлшын шата мүн ...ла хэһэн байгаа. Импе... ...нэ пролетариадай со... ...олюциин эхилхээ бай... ...о.

...охёолой удхань, тэрэнэй ...олониитын дунда мэ... ...ой. Гэбэшье тэрэ номой ...үүхэнь хүсэд харуулаг... ...ар. В. И. Ленинэй сур... ...баялигые шэнжэлхэдээ, ...олнуудынь тэрэ сагайн... ...асуудалнуудта ходоо ...байһан гэжэ хараадаа ... «Империализм хадаа ...дээдэ шата мүн» гэ... ...соогоо гаралгын удха ...1917 оной апрелиин ...орошол дотороо тэ... ...заһан байгаа. Револю... ...ее зүбөөр хүтэлхын ту... ...ска гол асуудал ойл... ...айһан. тэрэниие мэдэн... ...ө үеын дайе, мүнөө ...ые сэгнэлгын талаар, ...периализмын экономиче... ...тухай асуудал тайлба... ...р юушье ойлгохын ар... ...Ленин тэмдэглээ һэн. ...үлбари зохёол, том 27, ...2). Энэ зорилгые импе... ...й зохёол соогоо Ленин ...м.

• • •

...изм хадаа капитализ... ...ата мүн» гэһэн номоо ...Агуухэ Октябриин урда ...ной тэнгһээ урагша бэ... ...зохёолоо бэшэхын тула ...үдэлмэри нилээд урид ...аа.

...Ильич 1914 оной намар ...эмсээрээ империализм ...дые шудалжа эхилээ. Тэ... ...Берн, Цюрих городуудай ...удтэ ошожо уншадаг ...тэрэ үедэ Ленинэй бэ... ...шпериализм тушаа тет... ...эблэгдэһэн юм. Тэдэнь ...аад шахуу хуудаһануу... ...ж байха. Ном гаргахын ...ээ хүдэлмэри хээ гэжэ ...эһэнь харагдана.

...периализмын экономико... ...ла хабаатай элдэб асуу... ...энжэлэн тодорхойлхоһоо ...н олон хэлэн дээрэ гара... ...үүн ном, статья, брошю... ...ай суглуулбаринууд соо... ...дые али али талаарнь ... Ленин «Империализм ...дынуудые» бэшэхын тула ... (тэрэ тоодо немец 106, ...англиин 17, ород дээрэ ...н 2 номһоо), 29 ондоо ...алнуудта, тэрэ тоодо ха... ...дээрэ хэблэгдэдэг газе... ...үүдтэ толилогдоһон 232 ...оо мэдээнүүдые буулга... ...Империализм ба социалис ...хай, империализмын эко... ...олитическэ шэнжэ ту... ...ализмын үедэ капиталис ...эгдэ бэшээр хүгжэдэг ту... ...эршон байдалда хүдэлмэ... ...ин революционно тэмсэ... ...н болон тактика тухай ...ар Ленинэй теориин ...ал тетрадьнууд дотор бии. ...изм тушаа тетрадьнуу...

дынь научна, шэнжэлхы ехэ удха шанартай. Тэдэнтэй танилсаһан хүн шэнжэлхы хүдэлмэреэ Ленинэй хайшан гээд хэдэг байһыень, научна хүдэлмэри хэдэг арга методыень, материалдаа яажа хандадагыень, экономическа, түүхын баримтануудта, бүридхэлэй мэдээнүүдтэ ямар аргаар сэгнэлтэ үгэдэг байһыень мэдэжэ абаха болоно.

Ленин урдаа ямар гол зорилго табиһан тухайдаа француз, немец хэлэнүүд дээрэ гараһан номуудайнгаа орошолдо тодорхойгоор хэлэһэн юм. «Хоридохи зуун жэлэй эхеэр, бүхэдэлхэйн түрүүшын империалис дайнай урдахана дэлхэй дээрэхи капиталис ажахын ямар болоод байһые, уласхоорондын харилсаа холбоонуудыень буржуазна статистикын суглуулагдамал мэдээнүүдээр, бүхы оронуудай буржуазна эрдэмтэдэй мэдэрһэн баримтануудаар харуулха шухала байгаа» гэжэ Ленин бэшээ һэн (том 27, хуудаһан 303).

Ленин угаа ехэ материал шэнжэлэн хараһанай ашаар лэ бүхы дэлхэйн капиталис ажахые дэлгэрэнгыгээр харуулха, капитализмын шэнэ, һүүлшын шатада сэгнэлтэ үгэхэ аргатай болоһон юм. Ленин өөрынгөө зохёолые «юрэнхы очерк» гэжэ даруугаар нэрлэһэн байгаа. Нээрээшье тэрэ номынь тодо һонороор бэшэгдэһэн дээрэһээ олон миллион уншагшадта ойлгосотой байдаг. Гэхэтэй хамта энэнь научна гайхамшаг шэнжэлгэ мүн.

Империализм тухай боломжоёо ном болгон гаргаха хүсэлөө Ленин 1916 ондо лэ бэелүүлээ һэн. Империализмын шатадахи капитализмые, хубалза мэтээр хосорон һалаха туйлдаа хүрэжэ байһан капитализмые элишэлэн шүүмжэлһэн номые тэрэ үедэ хэблэн гаргаха гээшэ бэрхэтэй хэрэг байгаа.

Петроградта, А. М. Горькиин эмхидхэһэн «Летопись» гэдэг нюусабэшэ журналай дэргэдэ «Парус» гэжэ хэблэл бии байһан юм. Дэлхэйн түрүүшын дайнай үедэхи Баруун Европын гүрэнүүд тухай хэдэн брошюра бэлдэхэ уялга даажа ябахыень тэрэ үеэр Францида ажаһууһан, ухомынь Совет гүрэнэй, ниитын элитэ мэдээжэ ажал ябуулагша, эрдэмтэ, публицист болоһон М. Н. Покровскидо «Парус» хэблэл дурадхаһан байха. Ном бэшэлгэдэ Покровскиһоо гадна, А. В. Луначарский болон бусад литераторнууд хабаадалсаһан. Хэдэн брошюра бэшэхын тула согсолхы зохёол хэрэгтэй юм, тиимэ зохёол бэшэхэ хэрэгые Покровский Лениндэ дурадхаһан байгаа.

«Империализм» гэжэ номой яажа зохёогдоһые һанаандаа оруулха зуураа, Покровский иигэжэ бэшэһэн байха: «...Европо дайнай урда тээ, дайнай үедэ» гэһэн гаршагтай хэдэн брошюра хилын саанахи литераторнуудай хүсөөр гаргаха хэрэг эмхидхэгты гэһэн бэшэг М. Горькиһоо Парижда байхадаа абаа һэм... Империализм тухай бүхы брошюранууд соохи удхые тайлбарилан харуулһан согсолбори — орошол брошюра бэшэхэ асуудал тэрэ дары шиидхэхэ шухала байгаа. Ленинһээ ондоо бэшэхэ хүнэй үгы байһаниинь эли болоо һэн. В. И. Ленин тиимэ зохёол бэшэхэ зүбшөөлөө үгөөд, хэлэһэндээ хүрэһэн юм». Ленин А. М. Горькидо эльгээһэн бэшэг дотороо 1916 оной январиин 11-дэ иигэжэ мэдээсэһэн: «Империализм тухай брошюра бэшэжэ эхилбэб» (том 49, хуудаһан 170).

1916 оной июлиин эхеэр номынь бэшэгдэжэ дүүргэгдээд, Покровскидо бэшэгтэйгээр эльгээгдэһэн юм. Тэрэ бэшэг соогоо Ленин иигэжэ бэшээ: «Бүхы материал болон түсэбөө, зохёолойнгоо эхэнхи хубиие захиһан түсэбэй ёһоор, 5 хуудаһан дээрэ (гараар 200 хуудаһан дээрэ) бэшэжэ дүүргэбэб. 3 хуудаһан болотор хороохо арга яашье олдоогүй. Хэрбээ хэблээгүй һаань, ехэл муударлахаар байха!... Авторай нэрэ тухай асуудалай гараа һаань, минии нюуса нэрэ табяа һаа дээрэ гээд һананаб...». Саашань: «Номой гаршаг тухай: хэрбээ энэ гаршагай аягүй һаань, империализм гэжэ үгэ хэрэглээгүй һаа дээрэ гэжэ тоолобол. «Шэнэ капитализмын гол илгаанууд» гэжэ нэрлэгты (т. 49, хуудаһан 258—259).

«Летопись» гэжэ журналайхидал адляар «Парус» гэжэ хэблэлдэ меньшевигүүдэй нүлөөн ехэ байжа, гар бэшэгынь «даб дээрэхи шалгалта» гараһан юм. Каутский тухай, мүн ородой меньшевигүүд—Мартов болон бусад тухай шанга шүүмжэлэл гар бэшэг сооһоонь абтажа хаягдаһан байгаа.

Тиигэжэ хубилгаһан ушар Ленинэй сухал ехээр хүрөө. 1916 оной декабрь соо Покровскидо иигэжэ бэшэһэн: «Каутскиие шүүмжэлһыемни брошюраһаа гаргажа хаяа һаа дээрэ гэжэ таанад тоолоһон байнат... Юундэ тиигээбта? Бидэ, хэблэлэйхид, Каутскиие шүүмжэлһэн шүүмжэлэл абажа хаябди, хүндэтэ түшэмэлнүүд, энээниие манай хэблыт гээд хэблэлэйхидые гүйгаа һаатнай дээрэ байгаа бэшэ гү? Тиигээл һаа дээрэ байгаа... Би хэблэгшын үгэ дуулаха баатай болохо байнаб, тиигэбэшье хэблэгшэ юу хэхэ дуратай, юу хэхэ дурагүй байһан тухайгаа хэлэхээ бү айг лэ; хороолгын түлөө би бэшэ, харин хэблэгшэ харюусаг лэ» (том 49, хуудаһан 344).

Дурсагдаһан ном бэшэхын тула Ленинэй хүшэр байдалда ажаллаһан тухай хөөрэхэ зуураа, Покровский иигэжэ тэмдэглээ һэн: Ленин дэлхэйн бүмбэрсэг дээрэхи эгээл тэсэбэритэй хүн байһан юм, өөрынгөө политическэ хараа шугамые тон хүшэр, хүнэй тэсэхын аргагүй оршон байдалда бэелүүлдэг, тиихэлээ заашье гэдэргээ сухаридаггүй, хэмээ алдадаггүй байгаа.

А. М. Горькиин хэды буруушаагаашье һаань, меньшевигүүдһээ бүридэһэн хэблэлэй хүтэлбэрилэгшэд ном хэблэн гаргалгада һаад хэһэн юм. Тэдэнэр һүүлэй һүүлдэ ном хэблэхэ гэжэ шиидэбэшье, хэблэлэй нэрэ дурдахагүй гэһэн байгаа.

Ленин хилын саанаһаа бусажа ерэһэнэй удаа, 1917 оной апрель һарада номдоо орошол бэшэһэн юм. Тэрэнь «хаанай цензурада тааруугаар», угаа болгоомжотойгоор, үгын бодото удхые нюужа бэшэгдэһэн, харин «хаанай цензурада тааруулан хубилгагдажа, балар удхатай болгогдоһон брошюрын мүрнүүдые мүнөө, сүлөөтэ үдэрнүүдтэ уншахань бэрхэтэй байна» гэжэ Владимир Ильич номойнгоо орошол дотор зааһан байдаг (т. 27, хуудаһан 131)

Тэрэ номынь 1917 оной тэн багта 15 мянган хэһэг тиражтайгаар хэблэгдээ һэн. Түрүүн хэблэгдэхэдээ ехээр хороогдоо гэжэ заагдаһан байгаа. Хэдэн жэл үнгэрһэн хойно. Октябриин илалта туйлаһанай һүүлээр, номынь бүхыдөө, хороолтогүйгөөр толилогдоо бэлэй.

«Империализм хадаа капитализмын дээдэ шата мүн» гэһэн Ленинэй зохёол Совет засагай жэлнүүдтэ 222 дахин, юрэнхы дээрээ 7.225 мянга гаран тиражтайгаар хэблэгдээ. Энэ ном СССР-эй арадуудай олон хэлэн дээрэ оршуулагдаа, тэрэшэлэн хилын саанахи оронуудташье хэблэгдээ.

• • •

В. И. Ленинэй бэшэһэн империализм тухай зохёол өөрынгөө удха шанараар К. Марксын «Капиталай» үргэлжэлэлынь, саашанхи хүгжэлтэнь болоно. «Капиталай» хэблэгдэн гараһан сагһаа хойшо үнгэрһэн табин жэлэй турша соо дэлхэйн капитализмын хүгжэлтэ тэрэ ном соо согсологдонхой. Капитализмын бүридэһэн, хүгжэһэн, доройтон муудаһан тухай Маркс, Энгельсын элирүүлһэн гурим ёһонуудта түшэглэһэнэйнгөө ашаар Ленин энэ зохёол дотороо империализмын экономическа, политическэ шэнжые түрүүшынхеэ гүнзэгыгөөр, научна ёһоор тодорхойлоо. Социалис революциин теориин экономикотой холбоотой байһыень элирүүлэн харуулаа. Владимир Ильич Ленинэй бэшэһэн империализм тухай зохёол марксизмын экономическа теоридохи шэнэ, ленинскэ шата болоно.

Империализмын үедэ капитализмын зүрилдөөнүүд эгээл ехээр хурсадана. Монополинуудай бии болоодүй байһан үедэхи хуушанай капитализмын оронд монополис капитализм, үмхирэн һалажа, хосоржо байгаа капитализм халан бүридөө гэжэ Ленин харуулаа. Ленин капитализмын зүрилдөөнүүдые элирүүлэн харуулха зуураа, тэдэниие революционно аргаар дабахын түлөө пролетариадай засаг гартаа абахын түлөө тэмсэлдэ жагсахыень хүдэлмэришэн ангине, тэрэнэй партине урялаа.

Марксизмын дайсад империализмын зүрилдөөнүүдые урданайхидаал адляар мүнөөшье зорюута балартуулна, империализм хадаа капитализмын зүрилдөөнүүдые хурсадхаһаа байтагай, харин болюулна гэжэ баталан хэлэхые оролдоно. Капитализмые үмөөрэгшэд «арадай капитализм», «эмхи түримтэй» капитализм тухай элдэб теоринуудые бии болгоо.

Империализм тухай Ленинэй зохёол хадаа арадта харша империализмын шэнжые нюужа, гоёон харуулхые оролдодог буржуазна, социал-реформистнуудай шэнэ теоринуудта эсэргүүсэн тэмсэхэ хурса, дайшалхы зэбсэг болоһо үгэһэн байна. Капитализмын гол хуули ёһонууд тухай, тэрээнэй һүүлшын шата тухай Ленинэй хэһэн шэнжэлгэ, тобшололнуудыень мүнөө үеын капитализмын бодото байдал гэршэлэн батална.

Мүнөөнэй монополис капитализм хэдэ хэдэн шэнэ шэнжэнүүдтэй болоошье һаа, бүхы зүрилдөөнүүдһөө зайсаагүй, тэрэл капитализм хэбээрээ үлөө, үмөөрэгшэдэйнгөө баталан хэлэдэг шэнги ямар нэгэн онсо өөрэ илгаатай шэнэ байгуулалта бэшэ байһаар.

Энэ зүблөөн империализмын шэнжэ тушаа Ленинэй тобшололнуудые хараада абажа, мүнөө үеын империализмын гол шэнжэ болон илгаануудые элирүүлэн харуулха зуураа, империализмда эсэргүү тэмсэлэй программа тодорхойлжо үгөө.

О. КАЛЕКИНА,
түүхын эрдэмэй доктор.

Петербургда 1906 оной майн 9-дэ (22) болоһон арадай митинг дээрэ В. И. Ленин үгэ хэлэжэ байна. (Уран зурааша М. Соколовой зураг). ТАСС-ай фотохронико.

ТАНИИЕ ЯМАРААР ХАНГАНАБ?

II. „НЭН ТҮРҮҮН АЖАХЫ, ТИИГЭЭД...“

«1. ГАНСА СУСАЛ ГАЛ БОЛОДОГГҮЙ...»

Субботын үдэр һэн. Бүхэли һүниндөө саһан малгайлан орожо, тэрэ үдэр газаагуур ябахада үнэхөөрөөшье аятай зохид байба. Айлшалжа ерээгүй һэн хадаа, Жаргалантын соёлой байшанда ороод, ажал хэрэгтэйнь танилсахаяа, мүн библиотекын ажалаар һонирхохоёо яарабаб.

Талаан болоходоо, уулзаха, хөөрэлдэхэ гэһэн хүнүүдни булта тэндэ байшоо. (Ажалайнгаа хэрэгээр отара гү, али гүүртэнүүдээр ябаад, ажалдаа үгы байха гэжэ сэдьхэлээ дэмы зобоһон байгааб).

И. Ц. Жамьянов — Жаргалантын соёлой байшангай директор, тусхай һургуули дүүргэһэн, ажал хэрэгээ яһала һайса мэдэхэ хүн.

В. Заксор—уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ, мүн баһа тусхай һургуулитай хүн.

Хаанаһаа, ямар хэрэгээр ерэһэн тухайдаа мэдүүлхэдэм, һургуулиин наһанай хүбүүнтэйгээ библиотекэ соогоо шатар наадажа һууһан А. Б. Хабаевагай шэг шарай гансата хубилаад, тэрэ дары шатараа түлхеэдхёо бэлэй. Нэгэл тиимэ үзэмжэгүй бүүдэгэр үнгэтэй саарһан дээрэ лозунг гү, али социалис мүрысөөнэй ябасые харуулһан график бэшэхээ байһан директоршье зориг ороод:

— Угайдхадаа энэ яндан саарһаниинь олдоногүй. Тээмэндэ парткомой секретарь Улаан-Үдэ ошоходоо асараа һэн. Городтошье мүртэй юумэн олдоногүй гээ бэлэй. Хэрэгсээхэдэ улаан бүд, фанерна хабтагай шэрэшье олдохогүй юм,—гэжэ мэдүүлбэ.

Гурбадахи һараяа эндэхи соёлой байшангай директорээр хүдэлжэ байһан И. Ц. Жамьяновай сэдьхэлээ зобохонь буруу бэшэ. В. И. Ленинэй түрэһөөр зуун жэлэй алдарта ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахаяа бэлдэжэ байһан сагта соёлой хүдэлмэри эмхидхэхэ, ябуулха гээшэмнай тииимэшье хүнгэн хэрэг бэшэ ха юм.

Энэ байшангай соёлой талаар нилээд удаан алдар суутай ябаһан хуушан габьяаень шэнээр һэргээхэ, агуу багшын алдарта ойдо онсо өөрын бэлэдхэл түхеэрхэ гэһэн зорилготойгоор тэрэ хүдэлхээ ерэһэн юм. Зүгөөр Жаргалантын соёлой байшан мүнөө сагай эрилтэдэ түгэс харюусамаар хүдэлнэ гэхын аргагүй. «Ганса сусал гал болодоггүй, ганса хүн айл болодоггүй» гэһэндэл, бүхы дутуу дундыень һаяшаг хүдэлжэ байһан И. Ц. Жамьяновта тохожо болохогүй бшуу. Урдань эндэ хэн директорээр хүдэлөөб? Зүгөөр тодорхойлоодшье яахамнайб.

Харин урданайхи алдар габьягаа гээһэн, түхэл шарайгаа алдажа эхилһэн соёлой байшанда хүдэлхэнь тиимэшье аятай бэшэ. Нэгэдэхеэр, И. Ц. Жамьянов нютагай хүн бэшэ, тиимэһээ эндэхи хүнүүдые һайса таниһагүй. Хоёрдохёор, колхозой хүтэлбэрилхы тушаалтан клубай ажалаар балай һонирхоногүй.

— Һаалиин гүүртэ, хонидой отарануудаар ябажа байгаа юм аабзат, — гэжэ һонирхобоб.

— Тэрэ асуудалаар һонирхохыетнай одоол тухайлжа байгаа һэм. Энэ асуудалаар гансашье та бэшэ. харин аймагһаа, мүн Улаан-Үдэһөө ерэһэн түлөөлэгшэдэй зариман һонирходог, аша туһатай туһаламжа хүргэхөөр найдуулһан юм. Теэд мүнөө болотор туһашье хүргэһэн юумэн байхагүй. Отара, гүүртэнүүдээр шадал зэргээрээ ябаа болодогбди,—гэбэ И. Ц. Жамьянов.

— Жэшээ болгомоор ямар отара соёлой. ажаһуудалай талаар һайнаар хангагданаб?

Иван Цыренович тэрэ дары болологото болоод:

— Дунда-Бухэнэй клуб, мүн тэндэхи һаалиин фермэдэхи улаан булан гэмгүй хүдэлнэ,— гэжэ хэлэхэдэнь, колхозой хоёрдохи отделенеэр ябаһанаа, Дунда-Бухэнэй клубта, мүн эндэхи һаалиин фермэдэхи улаан буланда ороһоноо. ажал хэрэгээрнь һонирхоһоноо һанаадхёо бэлэйб. Клубые даагша Г. Г. Белокопытова ганса клубаа һахижа байдаггүй, харин отара болон гүүртэнүүдээр саг үргэлжэ ябадаг, һонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг, улаан булангуудые шэмэглэн гоёодог байна. Энэ хэрэгтэнь библиотекарь Л. П. Иванова, отделениин комсомолой организациин секретарь Светлана Прачева гэгшэд туһална. Гэхэтэй хамта эндэхи найман жэлэй һургуулиин багшанар, ажахын мэргэжэлтэд соёлой ажалаар огтошье һонирхоногүй. Клубтаа али нэгэн юумэ эмхидхэхын тула Г. Г. Белокопытова нилээд тухашарха. үнгэржэ ерэхэдээ, зарим нэгэ «нозог» хүнүүдэйнь сонхо тоншохо баатай болодог. Өөрын баянист үгы дээрэһээ заримдаа залуушуул тиишэ харгылдаггүй, хэрэггүй юумэ намнажа сагаа һалгаадаг байна.

— Дүтын газарнуудаар ябаашье гэлэйт. Харин холын отарануудаар ябана гүт?

— Манай колхоздо бүхы дээрээ табяад шахуу мал ажалай точконууд бии. Жэшээнь, эндэһээ аяар 120 модоной зайда оршодог Номохон гэжэ газарта колхозой адуун һүрэг, хонидой отара байдаг юм. Тиишэ хайшан гэжэ ябагаар ошохобши даа. Колхозой мэргэжэлтэд бултадаа машинатай. Тэдэнтэй һуулсаад, холын отара, гүүртэдэ гаралсаха гэхэдэш, үгы даа, маанадые яашье абадаггүй, ашаархадаг шуу даа. Машинынгаа хазайһан тээшэ зоргоороо хатиилха дуратайнууд ха, — гэжэ гомдоходонь, соёлой ажалаар гансашье колхозой ноёд бэшэ, харин хоёр-гурбан жэлэй саанахана институт дүүргэһэн залуу мэргэжэлтэдшье угайдхадаа һонирхоногүй ха гэжэ һанагдаа һэн.

Урдань эндэ буряад хубсаһан, буряад инструментнүүдэй оркестр байһан гэхэ. Тиихэдэ мүнөө, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй алдарта ойн дүтэлөөд байхада, бүри һайн болоо гэжэ һанахада, һайрхахаар юумэн огто үгы. Эндэ мүнөө болотор уран һайханай совет мүртэйгөөр эмхидхэгдээгүй. Эмхидхэгдэһэн «нэрэтэй» болоошье һаа, соведэй гэшүүд клубай ажалда «намһаа саагуур, наранһаа наагуур» гэһэн түхэлтэйгөөр хандана. Һаяшаг заһагдаһан пианинань гансаарданхай, уран гоёор дуулаха, уян нугархайгаар хатарха хүнүүдые хүлеэжэ байһаар.

2. ГАНСААРДАҺАН БУГА

Ханияа гээһэн буга ойн захада харайжа гараад, намарай зайгуул һалхинда шарлатараа үлеэлгэһэн нэлэнхы тала уруу нэгэл тиимэ уйдхартайгаар шэртэнэ. Теэд тэрэ буга юундэ гансаардаха, уйдан гашуудаха болооб?..

Хамар дабаанай ногоон тужа соогуур зоргоороо сэнгэжэ ябаһан буга гү, али һогоон тухай уянгата үгүүлэл найруулхаяа һанаагүй, харин Жаргалантын хизаар ороноо шэнжэлгын музейн хүнды хооһон таһалга соо хаагдаһан бугын (экспонат) хуби заяан намайе аргагүй һонирхуулаа бэлэй. Үнинэй суурхаһан музей дүрбэн таһалгатай юм. Арбаад жэлэй саана эндэ ороһон хүн бүхэн Буряад орондо ажамидардаг ан гүрөөл, шубуу шонхор гэхэ мэтые бахархан хаража, музей эмхидхэһэн, мүн экспонадуудые ханамжатайгаар суглуулһан хүнүүдтэ баяр баясхалан хүргэжэ гарадаг байһан. Тиихэдэ мүнөө энд бахархахаар юумэн үгы. Гушаад онуудай комсомолшуудай суглуулһан экспонадууд жэл, һара бүри үсөөржэ, ондоо нютагуудай музейнүүдые шэмэглэн гоёохо залатай болошоо.

Ушар тиимэһээ дээрэ дурсагдагша буга, тэрэнэй хажууда борсой һон бодон гахай, баабгай болон бусадшье гансаардаха, уйдаха баатай болоно. Буряад арадай урданай ажаһуудал бодотоор харуулһан экспонадууд, мүн граждан дайнай үеэ улаан партизануудай хэрэглэһэн бу зэбсэг, хубсаһа хунар Хяагтын музейдэ абаашагдаһан юм. Таһалга бүхэндэнь үзэмжэгүй һалан, хүйтэн, тайгын үнэрөөр огтошье анхилнагүй. Үзэсхэлэнтэ һайхан байгаалида дуратай хүнүүдые тэрэ буга хаа ганса харадаг һэн тула Хяагтын гү, али Яруунын талаһаа «ангуушадай» ерэхые хүлеэн ядангүй уйдана хэбэртэй.

Хорёод жэлэй саана Жаргалантын музей республика дотороо нилээд суурхуулһан, тэрэ габьяагаа һая болотор табяагүй байһан. Тиихэдэ мүнөө?.. Хоёр-гурбан үеын хүнүүдэй наринаар абажа байһан музей энэ гансата һалахань гэжэ гү? Сэхыень хэлэхэдэ, дан лэ оедэгүй байдалда оронхой.

— Хүдэлжэ захалхадам иимэ байгаа һэн. Мууһь гэхэдэ, зэмэтэй хүниинь олдодоггүй, хэрэгсээдэгшьегүй,—гэжэ И. Ц. Жамьянов хөөрэнэ.

3. ХААНАБ ДАА, НЮТАГАЙ ЭДЭБХИТЭД

Жаргалантын сомоной Соведэй түрүүлэгшэ Д. Д. Очировтай хөөрэлдэхэдэ, үнэхөөрөөшье аша туһатай, угэ бүхэниинь һургаал заабари шэнги һанагдаа һэн. Тиигэншье гүй яахаб даа. Хамтын ажахы нютагтаа байгуулалсаһан үнинэй коммунистнар Т. Д. Данзанов, Д. Д. Очиров гэгшэдэй үүсхэлээр соёлой байшан баригдаһан, тэрэнэй дэргэдэ хизаар ороноо шэнжэлгын музей эмхидхэгдэһэн юм. Тиихэдэ Д. Д. Очиров 1948 ондо Ленинэй орденоор шагнагдаһан. Тэдхэмжэдэ гараашье һаа, амар һуудаггүй, сомоной Соведые хүтэлбэрилжэ, мүнөө сагай байдалаар залуу хүн мэтэ һонирхоно.

Нютагай Соведтэ депутадуудаар бүхы дээрээ 25 хүн һунгагдаһан. Нютагай эдэбхитэд, хорин табан депутат. Үнэхөөрөөшье эгээ найдамтай түшэг тулгуури гээшэ. Тиихэдэ колхозой шухала асуудалнуудые шиидхэдэг партийна, комсомолой организацинууд бии. Зүгөөр соёлой байшан, музей гэхэ мэтэ колхозой конторотой зэргэлээ, шахуу байдаг.

—Теэд юундэ иимэ байдал тохёолдоноб?

— Юундэб гэхэдэ... Нэн түрүүн ажахы, тиигээд,—гэһэн түхэлтэй харюу дуулдаа бэлэй.

М. ОСОДОЕВ,
манай тусхай корр.

Сэлэнгын аймаг.

ЖЭЛЭЙНГЭЭ ТҮСЭБ ДҮҮРГЭБЭ

Улаан-Үдын нефтебазын хүдэлмэришэд В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн һайндэрые нэрэтэй солотойгоор угтахын тула дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаһан юм. Тэдэнэр мүрысөөндэ оролсон, эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллажа байна.

Тоһо үйлэдбэрилэн гаргадаг цехэй коллектив жэлэйнгээ даабари бүри октябрь һара соо дүүргээд, 1970 оной түсэбөөр хүдэлжэ, 57 тонно тоһо үйлэдбэрилэн гаргаад, хүдөө ажалшадта, Буряадай промышленностиин хэрэглэмжэдэ үгөө. Мүн лэ зайн галай элшэ, үнэтэй сэнтэй материал арьбалжа, 32760 түхэриг алмалта предприятидаа хээ. Тиин ажалайнгаа бүтээсэ 4,7 процентээр дээшэлүүлжэ шадаба.

Түрүү хүдэлмэришэд оператор Галина Савескул, Галина Мандрыгина, лаборантка Ирина Соколовская гэгшэд ажалдаа нарин нягтаар хандажа, үндэр бүтээсэ туйлана. Эдэнэр мүнөө Ленинэй үндэр шанда хүртэхын түлөө бүри эдэбхитэйгээр ажаллажа байна.

Зураг дээрэ: лаборантка Ирина Соколовская ажалдаа.

М. СУТУРИНАЙ фото-зураг.

ЭРХИМЛЭГШЭДТЭ—УЛААН ТУГ

Ой модоной, модо болбосоруулгын промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обком болон «Забайкаллес» комбинат модо бэлэдхэгшэдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй ноябрь һарын үрэ дүн согсолон гаргаба.

Шулуутын леспромхозой коллектив ноябрь соо һайнаар ажаллажа, мүрысөөндэ түрүүлбэ. Тэдэнэр даабариһаа гадуур 7000 кубометр модо бэлдэһэн, шэрэһэн байна. Даабариһаа гадуур бэлдэгдэһэн энэ модоор хоёр-хоёр байратай 70 гэр барижа болохо юм. Түрүү һуури эзэлһэн коллективтэ дамжуулгын Улаан туг барюулагдахань.

Комбинадай олон леспромхоз ноябрь соо һайнаар хүдэлжэ гараа. Итанцын, Ардасаанай, Хандагатайн, Хүртэйн леспромхозуудай хүдэлмэришэдэй оролдосотой ажалынь тэмдэглэгдэбэ.

Абаһан уялгаяа бэелүүлжэ, ойн баярай шанда хүртэхэ гэһэн хүндэтэ эрхэтэй болохо гэжэ олон коллективүүд, модошод мүрысэжэ байна.

Н. ТЮРНЕВ.

ТОЛИЛОГДООГҮЙ БЭШЭГҮҮДЭЙ МҮРӨӨР

ХЭЖЭНГЫН АЙМАГАЙ Соведэй гүйсэдкомой социальна тэдхэмжын таһагые даагшын уялга дүүргэгшэ Т. Б. Тушинова мэдээсэнэ:

«Дээдэ-Худанай сомсоведэй Үлзытэ нютагта ажаһуудаг Елена Андреевна Гришиловагай Танай газетын редакцида эльгээһэн бэшэгэй үндэһөөр тэрэнэй ажаһуудалай байдалые сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Б. Г. Дамбаев, сомоной Соведэй депутат А. В. Курбатова гэгшэдтэй хамта шалгажа үзэбэбди.

Е. А. Гришиловада хуулиин ёһоор гүрэнэй тэдхэмжэ олгохо ямаршье документ үгы байна. Үлбэр бэетэй дээрэһээнь болежо, медицинын тусхай комиссиин шиидхэбэреэр нүхэр Гришиловае инвалидай группада оруулбалнь, тэдхэмжэ олгогдохо гү, али инвалидуудай байшанда эльгээгдэхэ болоно. Бэеынь элүүр энхые шалгаха тусхай комиссида нүхэр Гришиловае эльгээхыень Дээдэ-Худанай сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэдэ дурадхагдаа. Е. А. Гришиловае инвалидуудай байшанда оруулха путевко үгэхые республикын социальна тэдхэмжын министерствэдэ зууршалга хэгдэбэ».

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо

ШИРАБ НИМБУЕВ

ЛЕНИН ТУХАЙ СЭДЬХЭЛЭЙ ҮГЭ

ПОЭМЭ

Ная гараһан
Намжил үбгэн
Электрын хүсөөр
Эдеэгээ шанаад,
Эдижэ һуухадаа
Хорёод хүрэһэн аад,
Хоёрхон үзэг
Холбожо шадахагүй
Ябаһанаа һанажа,
Яһаниинь үбдэнэ.
Арбаад гаран
Аша зээнэрынь
Бага ехэгүй
Баран һурана.
Намжар сарюун
Намжил үбгэн
Баяраа сээжэдээ
Багтаажа ядана.
Багша Ленинэй
Гундаа тээшэ
Баяртай нюдөөр
Шэртэн харана...

Ажалдаа ехэхэн
Амжалта туйлаһан,
Эгэтэһээ Москва
Эльгээгдэн гараһан
Шэнэ сагай,
Шэнэ Эгэтын
Шэнэ ээзд—
Үхэршэн, хонишон,
Тугалшан гурбан
Үүлэн дээгүүр
ТУ-гаар ниидэн,
Баяртай урматай
Бэруулжаа ябана.
Эдээнэй эжынэр,
Эсэгэнэр урдань
Үхэрэй бэлшээриһээ
Үнгэржэ үзөөгүй,
Хадаһаа сааша
Хаража шадаагүй...

Совет засагтай
Социалис оронойм
Алиш нютагай,
Алиш яһанай
Аха дүү болоһон
Арадуудай туйлаһан
Амжалты бултынь
Тоолохо болоо һаа,
Тоогүй олон,
Хэлэхэ болоо һаа,
Хэмгүй ехэ.
Эдэнэр баран
Эн тэгшэ
Эрхэ сүлөөтэй,
Хэмгүй һайхан
Хэтын жаргалтай.
Нэгэдэмэл хүсөөр,
Нэтэрүү тэмсэлээр
Ерээдүйнгөө
Ехэ жаргал
Байгуулжа байна,
Багша Ленинэй
Заабари дүүргэн,
Баатар партиингаа
Хүтэлбэри даган...

* * *

Халта баруулжаа
Хазагад гэхэдэм
Кавказай хадануud
Харагдаадхиба.
Казахстанай тала
Халюураадхиба.
Бүхы дэлхэйн
Бүмбэрсэг дээрэхи
Алиш яһанай
Ажалшан арадай
Найдаха газарынь,
Нараниинь болоһон
Алдарта Москва
Алтаран яларжа,
Аргагүй һайханаар
Харагдан байна.
Хотын олон
Гудамжы гоёон,
Хори мянган
Таксинь гүйлдэнэ.
Тэнгэри тулаһан
Телебашнинь
Үүлэ дайран,
Үлын һууна.
Хэтын холо руу
Туяа сасаһан
Кремлиин одонууд
Толорон байна.

Арадуудай багша
Ашата Ленинэй
Заажа үгэһэн
Замаар бидэнээ
Хүтэлэн жолоодон,
Хүгжэлтэ илалтада
Хүргэжэ ябадаг
Түрэл партиимнай
Түшэг тулгууринь—
Түб Хороониинь
Эндэ оршоно.

Хүгжэлтэ илалтымнай
Хүбшэргэйнь болоһон
Эрдэм наукын
Эгээл голынь
Эндэ оршоно.

Эхэ ороноо,
Энхэ жаргалаа
Хархис дайсадһаа
Хамгаалан абарха
Хэмгүй ехэ
Хэрэг хүтэлжэ,
Олоной магтаал,
Хүндэдэ хүртэһэн,
Орден медаляар
Үбсүүгээ яларуулһан
Манай алдарта
Маршал, генералнууд
Эршэтэй дорюунаар
Эндэ ажаллана.

Эндэ Мавзолей соо
Нойрсожо байдаг
Эсэгэ Ленинние
Бараалхаа бэлэйб.
Наһан соогоо
Абажа ябаһан
Нангин баяраа
Ашата багшадаа
Аалиханаар шэбэнэн,
Айладхаа бэлэйб.
Һалганан байһан
Һайхан сэдьхэлһээм
Һайлан гараһан,
Шуһанһаам дуһалһан
Шудхамал үгэтэй,
Шангадхан шэрээһэн
Шахаа тангариг
Ашата багшадаа
Аалиханаар шэбэнэн,
Айладхаа бэлэйб...

* * *

Уран зохёолой
Дээдэ һургуулида
Урагшаа шармайн,
Эндэ һурадаг
Уган хүбүүн
Намжил хөөрхыгөө
Ужам һаруул
Зал соо харабаб.
Долоо мянга
Бэшэ, харин
Долоо миллион
Хүнүүд сооһоонь
Обёорон бэдэржэ,
Олобоб арайхан.
Томохон боти
Урдаа табяад,
Тонгойн тэрэнээ
Уншан һууна.
Баянда этэрүүлжэ,
Баһуулжа ябатараа,
Ороноо доһолуулһан
Октябрь тухай,
Олоной багша
Ленин тухай,
Ехэ жаргалай
Ерэхэ тухай
Батаар ойлгожо,
Баярлан хүхеэд,
Байха һуухаяа
Болёод байтараа,
Холын тэрэ
Хорин ондо
Сагһаа урид
Саг бусаар
Наһа бараһан
Үбгэн эсэгэнь
Намжил ашаяа
Мүнөө хараа һаа,
Баггүй ехээр
Баярлаха бэлэй.
Омогой хүсэтэ
Даляар үргэгдэн,
Огторгой өөдэ
Ниидэхэ бэлэй...

* * *

Моришолон мордоһон
«Молни» дээрэһээ
Арбагад гэхэдээ
Агшан зуурахана
Эндэ ерэшоод,
Энеэбхилэн байнаб.
Нюргаа шаража,
Нютагтаа хэбтэһэн
Бэетээ ниилэхэдээ,
Бэлэхэнээр һэрижэ,
Солбон хүнгөөр
Собхорон бодоод,
Хадаһаа холоһоо
Харьялан ерэһэн,
Шэбэр соогуур
Шэбэнэн урдаһан
Голойнгоо уһанһаа
Ундаа харяажа,
Шуһаа халаагаад,
Гоёхоноор һэргэн,
Сэдьхэлэй ханаажа,
Сэлмэн миһэрээд,
«Набшатайл сэсэгтэй
Нютагтайл аад,
Намарайш болоһые
Мэдэбэшгүйлби.
Наадатайл хүхюутэй
Ябаһан аад,
Наһатайш болоһоноо
Мэдэбэшгүйлби»—
Гэжэ хангюурдан,
Гэшхэлэн ябанаб.
Сэлмэг тэнгэри
Сэдьхэлым баясаана,
Сэбэр агаар
Сээжым угаана...

Шэмэтэй, бэетэй,
Шэгнүүр ехэтэй
Шэнэ дуу асархы
Шэбэнэн захирба,
Шугы соогуур
Шурьян урдагша,
Шунгажа багадаа
Жаргаһан голни,
Шуһыем шуһан
Болгоһон голни...
Энэ нютагайм,
Эсэгымни буусын
Һайхан агаарһаа
Һалахаа болиһон,
Эхым хүхэнһөө
Дуһаһан һүнэй,
Эсэгым духаһаа
Гоожоһон хүлһэнэй
Нангин үнэрнүүд
Намайе арюудхан,
Үнэнхэ зүрхэнэйм,
Үгые хэлүүлнэ:
Хуушан засагай
Хосороогүй һаа,
Хубисхалта засагай
Тогтоогүй һаа,
Үхэрһөө үлүүгүй
Үтэли ябаад,
Үни заяанда
Үхэһэн байха һэм
Баһамгай дээрэлхүү,
Барастал шунахай,
Бадарган хэрзэгы
Баянай хаяада.
Ленин багшал
Намайе абараа,
Намайе жаргаагаа.
Ленин багшал
Намайе дуулуулаа,
Намайе ниидхүүлээ!..

Эгээл имэһэ
Энеэбхилэн ябанаб
Гал сахилса,
Ошо сасарса.

Газар дээрэ
Наһаа дүүргээд,
Газар доро
Ороһон хойноош
Энеэбхилжэ хэбтэхэ
Эрхэтэйб гэхэлби!..

Эльгым татадаг
Эгэтэ нютагни
Баһа уулзатараа
Баяртай, баяртай!

1969.

(Түгэсхэл. Эхниинь манай газетын декабриин 9, 10-най номернуудта).

Фоторепортаж

ХЭТЭДЭЭ МҮНХЭ

Агуусхэ Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе Үльдэргын дунда һургуулиин коллектив һайнаар угтахаяа бэлдэнэ. «Ленин манай вождь, багша ба нүхэр» гэһэн булан, «Ленин багша хэтэдээ мүнхэ» гэһэн гаршаг доро шэмэглэгдэһэн бүхы юумэнүүдые эндэхи һургуулиинхид өөһэдынгөө хүсөөр бэлдээ. Эдэ бүгэдые гоё һайханаар шэмэглэхын тула тус һургуулиин бүлэг һурагшад нёдондо Ленинэй ябаһан замаар аяншалжа ерээ. Вождиин ажаһууһан городуудаар ябажа суглуулһан бүхы юумэеэ һурагшад Ленинэйнгээ булан соо бүгэдын үзэмжэдэ табинхай.

Ленинскэ комнато сооьнь Ильич тухай элдэб һонин экспонадууд бии. Нэгэ заримыень һурагшад өөһэдөө бэлдэнхэй. Разливта Ленинэй байһан отог юһэдэхи классай һурагшадай хэжэ байһые **нэгэдэхи зураг** дээрэ харанат. Энэ комнато соо табигдаха Ленинэй мавзолей долоодохи классай һурагшад бүтээбэ **(хоёрдохи зураг)**. Тус һургуулиин багша нүхэр Цыбикжаповай хүтэлбэри доро һурагшад вождиин портредүүдые гуулана **(гурбадахи зураг)**. Мастерской соо гуулаһан портредүүдые һурагшад «Коммунизм» колхозойнгоо малшадта абаашажа бэлэглэһэн байна.

«4,5» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр һурахаһаа гадна, В. И. Ленин тухай элдэб выставкэ бэлдэһэн тус һургуулиин һурагшад агуусхэ вождиин хүшөөгэй хажууда ошожо, өөһэдынгөө жагсаалые үнгэргэдэг заншалтай.

Ч. Х. ЛУСАЛОВА.

Яруна.

Н. ДАМБАЕВАЙ фото.

ХИЛЬБИН САДАНАҺАА

ТЕЛЕФОН * ТЕЛЕГРАФ * РАДИ[О]

ХАНИ ЁҺОНОЙ АЯНШАЛГА ДҮҮРЭБЭ

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). МНР-тэ Урда Вьетнамай Республикын арадай сүлөөрэлгын фронтын ба Саг зуурын революционно правительствын делегациин аяншалга дүүрэбэ.

МНР-эй ба РЮВ-эй хоорондохи хани ёһоной харилсаануудые хүгжөөхэ асуудалнуудаар аха дүү ёһоной халуун оршон байдалда үнгэрһэн хэлсээнүүдэй үедэ али али тала һанамжануудаа мэдэлсээ гээд хамтын коммюнике соо тэмдэглэгдэнэ.

Хоёр ороной правительствануудай ба арадуудай хоорондо хани һайн харилсаанай тогтоогдоһые хоёр делегаци һаналаа ханангяар тэмдэглээ, монгол ба вьетнам арадуудай аша туһада, эб найрамдалай болон бүхы арадуудай аюулгүй байдалай хэрэгэй түлөө тэмсэлэй аша туһада тааруугаар эдэ харилсаануудые саашаданъ хүгжөөхые үнэн зүрхэнһөө хүсэжэ байһанаа элирхэйлэн мэдүүлээ.

Өөрынгөө сэрэгүүдые, мүн туһамаршадайнгаа сэрэгүүдые Урда Вьетнамһаа дары түргэн, үгэ дуугүйгөөр гаргаха, Сайгоной туһамаршадай бүлэгые зайсуулха, газаа талаһаа хамааралсалгагүйгөөр хуби заяагаа өөһэдөө шиидхэхэ арга вьетнам арадта олгохо тухай монгол арад ба тэрэнэй правительство эрид шангаар эрилтэ хэнэ гээд коммюнике соо хэлэгдэнхэй.

ПОЛИЦИИНХИДЭЙ ДОБТО[ЛГО]

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). «Хара пантерэнүүд» гэжэ негритян организациин штаб-квартирада Лос-Анжелесай полици декабриин 8-да добтолоо. Бухэлэгдэһэн байшан уруу сүмэрэн орохын түлөө полициинхид динамит, буу зэбсэг, нюдэнһөө нёлбоһо гоожуулдаг газ хэрэглээ. Энэ «ябуулга» таба шахуу часай турша соо үргэлжэлөө, тэрээндэ 300 шахуу полициинхид хабаадаа. «Хара пантерэнүүд» гэжэ организациин арбан гэшүүн арестовалагдаһан байна.

«Хара пантерэнүүд» гэжэ организациин Чикагодахи байшанда мүн лэ ниимэ добтолго полициинхидэй хэһэнэй, Иллинойс штадтахи энэ организациин түрүүлэгшэ [...] алуулһаар оройдоол дүрб[эн] үнгэрөөд байхада Лос-Ан[желесай] добтолго хэгдээ.

Энэ алалгын хэгдэһэн [...] далые мүрдэхэ тухай Чика[го]... ритян организаци эрилтэ [...] нөө эли болоһоной ёһоо[р] унтажа һууһаар алуул[һан]. Теэд полициинхид хадаа [...] һэдэлгэ хэхэдээ алуулаа [...] даг байна бшуу. «Нью-Йо[рк]» газетын бэшэһэнэй ёһоор [...] январиин 1-дэ полициин[хид] толго хэхэдэ «Хара пан[терэнүүд]» гэжэ организациин 28 [...] алуулаа.

ПОРТУГАЛИИН КОЛОНИЗАТОРНУУДЫЕ ЭРИД ШУУД БУРУУШААЛГА

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Португалиин колонизаторнуудай шэнэ ээрхэг түримхэй ябуулга хэһэнтэй дашарамдуулан, Сенегалай бариһан гомдолые ООН-ой Аюулгүйн Совет саашаань хаража үзөө. Португалиин саг үргэлжын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй Самине тосхониие декабриин 7-до дахяад артиллереэр буудаһан тухай үглөөнэй заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Сенегалай түлөөлэгшэ Ибрахим Бой Соведэй гэшүүдтэ мэдээсээ. Тосхоной табан хүн алуулаа, нэгэ хүн ехээр шархатаа, материальна хохидол ушаруулагдаа.

НАТО-гой туһаламжада түшэглэн, өөрынгөө колониинуудые ээлһэн зандаа үлэхые, африкан арадуудай национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе дарахые һэдэдэг Лиссабоной колонизаторнуудай ябуулгануудые тус асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсаһан делегадууд эрид шууд буруушаагаа.

Африкадахи Португалиин колониинуудай арадуудта эсэргүүгээр Португалиин колонизаторнуудай хэжэ байһан дайн байлдаан Африкын бэеэ даанхай гүрэнүүдтэ улам эсэргүү шэнжэтэй болоżол байна гээд Советскэ Союзай түлөөлэгшэ Я. А. Малик мэдүүлээ.

Энэ асуудалаар резолюциин проектые дүрбэн гүрэнэй (Алжир, Непал, Пакистан ба Замби) зүгһөө Пакистанай түлөөлэгшэ Ага Шахи Аюулгүйн Соведэй декабриин 8-най үдэрэй заседани дээрэ дурадхаа. Энэ проектые дэмжэһэн үгэнүүдые Финляндиин, Сириин, Колумбиин ба Замбиин делегадууд хэлээ. Эрхэ сүлөөгэйнгөө ба бэеэ даанхай байдалайнгаа түлөө тэмсэжэ байһан африкан арадуудые богоолшолхые эрмэлзэдэг Португалиин колонизаторнуудай бандит ёһоной ябуулгануудые тэдэнэр эрид шууд буруушаагаа, энэ дайн байлдаае болюулгахыень Аюулгүйн Соведые уряалаа.

ФАНТОМУУД УНАГААГДАЖА ЭХИЛЭЭ

КАИР. (ТАСС). Америкэдэ бүтээгдэһэн «фантом» гэжэ түрүүшын израиль самолет Айн Ас-Сухна (Суэцкэ тохой) шадар декабриин 9-дэ болоһон агаарай байлдаанай үедэ буудуулан унагаагдаа.

Египедэй армиин командованиин түлөөлэгшэ иигэжэ мэдүүлээ. Айн Ас-Сухна шадар египет сэрэгүүдэй эзэлжэ байһан газарта добтолхо һэдэлгэ израиль 8 «фантомууд» һэдэһэн аад, ОАР-ай агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй истребительнүүдээр угтагдаа. Агаарай байлдаанай болоходо израилиинхид нэгэ самолёдоо алдаа, тэрэнь гал дүлэндэ шатан, Рас Масалла шадар унаһан бай[на]. [...]дэй бүхы истребительнүү[д ...]гөө баазануудта бултадаа ерээ.

«Фантом» гэжэ истреб[итель-]бардировшигуудые Израи[ль ...]гые Холбоото Штадууд һа[...]лээ. Тэдэниие Суэцкэ ка[нал ...]еэр байрлаһан египет с[эрэгүүдэй] эсэргүү харата добтолгонуу[д ...]хын тулада Тель-Авив [...] эхилээ. Урда тээнь Америк[эдэ бүтээг]дэһэн «скайхок» гэжэ ис[требитель-]бомбардировщигуудые изра[иль ко]мандовани хэрэглэдэг бай[на].

ПАРТИЗАНУУДАЙ ЯБУУЛГАНУУ[Д]

АММАН. (ТАСС). «Фатх» гэжэ организациин араб партизанууд Тивериадска нуурһаа урдуур израиль ээрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүү ябуулгануудые амжалтатайгаар хээ гээд, Палестинын нэгэдэмэл командованиин түлөөлэгшэ мэдээсэбэ. Партизануудай ракетэнүүдээр буудахада, Хеброн шадарай израиль сэрэгэй штаб усадхагдаа, сэрэгэй бусад түхеэрэлгэнүүд горитойгоор [...] гээд мэдээсэл соо хэлэг[дэнэ]. [...]ланидска хаданууд болон [...]ва шадар байрлаһан изра[иль] подразделенинүүдтэ «Фатх[ай партиза]нууд һүүлшын 48 часай [...] шангахан сохилтонуудые [...] хохидолдо ороо гээд мэд[ээсэлэй] саашадаа тэмдэглэгдэнэ.

МЕТАЛЛИСТНУУДАЙ ИЛАЛТА

РИМ. (ТАСС). Италиин металлистнуудай олон һарын турша соо хэһэн забастовочно тэмсэлһээ түрүүшын үрэ дүн гараба. Профсоюзуудай табиһан эрилтэнүүдэй ёһоор шэнэ хамтын договор баталха тухай профсоюзуудай ба правительствын түлөөлэгшэд 30 часай турша соо таһалгаряагүй хэлсээ хэһэнэйнгээ һүүлээр декабриин 9-дэ үгээ ойлголсоо. Салин хүлһэ дээшэлүүлхэ, ажалшадай профсоюзна эрхые үргэдхэхэ, хүдэлмэриин неделиие богони болгохо гэжэ договорой ёһоор хараалагдана. Энэ хадаа гүрэнэй секторэй металлургическа ба машина бүтээлгын предприятинуудай гурбан зуу мянган ажалшадта сэхэ хамаадана, шэнэ хамтын договорой түлөө тэмсэлэй түгэсхэлэй шатын үдэрнүүдтэ дүтэлжэ байһан энгэй предприятинуудай миллион металлистнуудта түшэг тулгуури боложо үгэнэ.

ШЭНЭ ТЕОРЕТИЧЕСКЭ ЖУРНА[Л]

БАРУУН БЕРЛИН. (ТАСС). Марксистско-ленинскэ теори ба дүршэлэй асуудалнуудта зорюулагдаһан «Консеквент» («Последовательный») гэжэ квартал бүриин журналай түрүүшын номер гараа. Шэнэ журналые Баруун Берлинэй нэгэдэмэл социалис партиин Целендорф гэжэ районой правлени гаргана. Манай революционно үе сагай мүнхэ, сэсэн мэргэн ухаата—В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойдо бүмбэрсэ[г] олон, миллион ажалшадай [...] байһан үе сагта шэнэ жур[нал гар]жа байна гээд түрүүшы[н номер]ой орошол дотор онсолон тэм[дэглэнэ].

«Ленинэй зохёолнуудые [...]ты!» гэһэн статьягаар жур[нал ...]нэ.

ДЭЭРМЭДЭЛГЫН ЯБУУЛГА

ПАРИЖ. (ТАСС). Израилиин харуулай катер Акаба (Улаан далай) гэжэ тохойн аманда ябаһан Японой «Танкан Мару» гэжэ худалдаа наймаанай судные буудаа. Энэ судна Японой эд бараа Иорданида абаашажа ябаа гээд Франс Пресс агентствын корреспондент Амманһаа мэдээсэнэ.

Судныи хажуугаар хэдэн удаа гараһан Израилиин харуулай катернууд тэрэнэй ямар орондо хабаатай байһыень мэдэһэн байна гээд япон судныи капитан Киниси Окомато Иорданиин Акаба портдо болоһон пресс-конференци дээрэ мэдүүлээ. Тиигэбэшье тэдэнэй нэгэнииь судные ямаршье уридшалан һануулгагүйгөөр гэнтэ буудаа. Израиль харуулай катернуудай ябуулга «эшэгүүритэ муухай ээрхэг түримхэй ябуулга болоно» гээд тэрэ хэлэһэн байна.

Залуушуулай хүдэлөөнэй зорилгонууд

ПРАГА. (ТАСС). ЧССР-эй хүүгэдэй ба залуушуулай организацинуудай федеральна соведэй делегацитай ЧССР-эй президент Людвик Свобода уулзаа. Энэ делегациие соведэй түрүүлэгшэ Ю. Верголик толгойлһон байгаа.

ЧТК агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, залуушуулай хүдэлөөндэхи байдал тухай президентдэ делегаци дуулгаһан байна. КНЧ-гэй табиһан зорилгонуудые, илангаяа орон доторхи политическэ нэгэдэл бэхижүүлхэ, экономическа байдал һайжаруулха талаар табигдаһан зорилгонуудые дүүргэлгэдэ, Советскэ Союзтай, бусад социалис оронуудтай харилсаа холбоо бэхижүүлгэдэ, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө тэмсэлдэ залуушуул эдэбхитэйгээр хабаадаха ёһотой гээд, Л. Свобода онсолон тэмдэглэһэн байна.

Залуушуул хадаа түүхын дүй дүршэл тухай мартаха ёһогүй, тэрэ хадаа социализмын түлөө элитэ ехэ тэмсэлшэдһээ, фашизмда эсэргүү тэмсэлшэдһээ жэшээ абаха ёһотой гээд президент хэлээ.

НЮТАГ НЮТАГАЙ ҺОНИН

ЗАХААМИН

Һүүлэй үедэ Дүтэлүүрэй хүдөөгэй клубай уран һайханай бүлгэмэйхид колхозойнгоо холын малшад, хонишодто һонирхолтой концерт, наада харуулжа, тэдэнээ баясуулдаг болонхой.

Һаяхан тус бүлгэмэйхид Үлэнтын, Нуртын отделенинүүдтэ, мүн хүршэ «Дружба», «Победа» колхозуудаар айлшалжа, ээлжээтэ дуу, хатарайнгаа концерт харуулба. Нааданай эхилхэһээ урдахана энэ бүлгэмэй эдэбхитэн, сомоной Соведэй түрүүлэгшэ С. Бальжанова В. И. Ленинэй сүлэлгэдэ байһан Шушенскадахи дурасхаалта газарнуудаар аяншалһан тухайгаа һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгөө.

В. БАЛДАНОВ.

МУХАР-ШЭБЭР

Һаяхан эндэ ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй гүйсэдкомой ээлжээтэ зүблөөн болобо. Тус зүблөөн дээрэ мүнөөнэй шухала болоһон хэдэн асуудалнууд, тэрэ тоодо аймаг доторхи һургуулинуудта ниитэ-спортивна ба физкультурын хүдэлмэриие һайжаруулха, улам үргэнөөр дэлгэрүүлхэ тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Б. ЖАМБАЛОВ.

ЗАГАРАЙ

Үбэлэй хаһа—эгээл харюусалгатай үе. Адууһа малаа тобир тарганаар ондо оруулха, түл абалгадаа һайнаар бэлдэхэ, малайнгаа ашаг шэмыень, хүсэ шадалыень улам дээшэлүүлхэ гээшэ хүдөөгэйнхидэй шухалын шухала зорилго байһаниинь мэдээжэ.

Энэ үедэ малшадай соёл культурын эрилтые хангаха тушаа аймагай культурын таһаг тусхай түсэб зохёожо, тэрэнэйнгээ ёһоор ажалаа ябуулна. Манай «Автоклуб» колхоз, совхозуудай отара, гүүртэ дээгүүр үргэлжэ ябажа байна. Һаяын үдэрнүүдтэ Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой Дархита, Шэнэ-Бууса гэһэн нютагуудай малшад, һаалишадта, Ехэ-Талын хонишодто ошожо, кино харуулаабди, дайшалхы хуудаһа, ханын газетэ гаргахадань туһалаабди. Һүүлэй үеын оршон байдалай һонин тухай малшадтай хөөрэлдэһэн байнабди.

Эрхирэгэй, Онохойн совхозуудай зарим нютагуудаар ябажа, «Лениниана» журнал харуулһан, Ильичэй өөрынь хэлэһэн үгэнүүдые бэшэһэн лентэ табижа, хүдөөгэй ажалшадые һонирхуулһан байнабди. Энэ хүдэлмэри аймагай библиотекые даагша нүхэр Л. Волкова эмхидхэнэ.

Т. ДАНИЛОВА,
автоклубые даагша.

НЮТАГ НЮТАГАЙ ҺОНИН

ПРАВДА БУРЯТИИ МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Дүүргэхэеэ байһан барилгануудта шударгы алхам» гэһэн түрүү бэшэг. Малай үбэлжэлгын үедэ һү ехээр һаахын түлөө мүрысөө үүсхэгшэдтэ гэһэн статья. Колхозой Жэшээтэ Устав тухай хөөрэлдөөн. ТАСС-ай һүүлэй мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: КПСС-эй Улаан-Үдын Железнодорожно райкомой нэгэдэхи секретарь Л. Антоновагай статья. «Газар [...] үтэгжүүлгэ эринэ» гэһэ[н ...]фимовай статья. Түрэл [...]гуур.

Гурбадахи хуудаһанда: [...]шын хатар наадагша» гэһ[эн ...]литовай корреспонденц[и ...]саанаһаа абтаһан ТАСС-[ай мэдээ]сэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: [...]халай поэзи» гэһэн Е. С[...] статья. Хизаар ороноо [...]шын булан. Элдэб һонин[...]

Редакторай орлог[ша]
М. Н. НИМ[...]

Манай адрес, телефону[уд]

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—[...], приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. редакт[ора]—62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—[...]; отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—[...] 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышленност[и и] строительства—61-35, советского строительства и быта—[...], культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, [ин]формации—34-05, общественная приёмная—56-62, маши[нописное] бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.